

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİME DEVAM EDEN 4-6 YAŞ
ÇOCUKLARIN ANNE-BABALARINA VE ÖĞRETMENLERİNE
VERİLEN TOPLUMSAL CİNSİYET EĞİTİMİNİN
ETKİLİLİĞİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ŞEYMA DAĞDEVİREN

BALIKESİR, 2022

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ

OKUL ÖNCESİ EĞİTİME DEVAM EDEN 4-6 YAŞ
ÇOCUKLARIN ANNE-BABALARINA VE ÖĞRETMENLERİNE
VERİLEN TOPLUMSAL CİNSİYET EĞİTİMİNİN
ETKİLİLİĞİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ŞEYMA DAĞDEVİREN

TEZ DANIŞMANI

DOÇ. DR. KAZIM BİBER

BALIKESİR, 2022

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Temel Eğitim Anabilim Dalı'nda 201812575003 numaralı Şeyma DAĞDEVİREN' in hazırladığı "Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 4-6 Yaş Çocukların Anne-Babalarına ve Öğretmenlerine Verilen Toplumsal Cinsiyet Eğitiminin Etkililiğinin İncelenmesi" konulu YÜKSEKLİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 20/06/2022 tarihinde yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına OY BİRLİĞİ/OY ÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Üye (Başkan) Dr. Öğr. Üyesi Selcen GÜLTEKİN

İmza

Üye (Danışman) Doç. Dr. Kazım BİBER

İmza

Üye Dr. Öğr. Üyesi Halil İbrahim KORKMAZ

İmza

.../.../2022

Enstitü Onayı

ETİK BEYAN

Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

.../.../2022

İmza

Şeyma DAĞDEVİREN

ÖNSÖZ

Araştırmadaki temel amaç okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş çocukların anne-babalarına ve öğretmenlerine verilen toplumsal cinsiyet eğitiminin etkililiğinin incelenmesidir.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve tecrübeleriyle akademik gelişmemde destek olan, çalışma sürecinde bana sabırla rehberlik eden değerli danışmanım Sayın Doç. Dr. Kazım BİBER'e çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans döneminde bana yol gösteren ve tecrübeleriyle destek olan; Sayın Prof. Dr. Mesut SAÇKES'e, Sayın Doç. Dr. Sonnur IŞITAN'a ve önerileri için Sayın Dr. Öğr. Üyesi Selcen GÜLTEKİN'e teşekkür ederim.

Tez çalışmamın başarılı bir şekilde uygulanmasına katkı sağlayan anne-babalara ve öğretmenlere teşekkür ederim.

Tez çalışması sırasında maddi ve manevi olarak bana her türlü desteği gösteren, her zaman yanımda olan canım anneme ve babama, mücadelemi kolaylaştıran Serkan DAĞDEVİREN'e, sevgisi ile yanımda olan Faruk ACAR'a, önerileri ve destekleri için dostlarım Emine, Mehriye ve desteği olan herkese çok teşekkür ederim.

BALIKESİR, 2022

Şeyma DAĞDEVİREN

ÖZET

OKUL ÖNCESİ EĞİTİME DEVAM EDEN 4-6 YAŞ ÇOCUKLARIN ANNE-BABALARINA VE ÖĞRETMENLERİNE VERİLEN TOPLUMSAL CİNSİYET EĞİTİMİNİN ETKİLİLİĞİNİN İNCELENMESİ

DAĞDEVİREN, Şeyma

Yüksek Lisans, Temel Eğitim Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Kazım BİBER

2022, 74 Sayfa

Araştırmada okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş çocukların anne-babalarına ve öğretmenlerine araştırmacı tarafından verilen toplumsal cinsiyet eğitiminin etkililiği incelenmesi amaçlanmıştır. Tek grup öntest-sontest deneysel desenin kullanıldığı araştırmanın evreni Balıkesir İli 2020-2021 döneminde okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş çocukların anne-babalarından ve okul öncesi öğretmenlerinden oluşmaktadır. Çalışma grubu rastgele örnekleme ile, Balıkesir İli'nin Karesi ve Altıeylül ilçesindeki bağımsız anaokullarında ve ilkokula bağlı anasınıflarında eğitim gören 4-6 yaş çocukların anne-babalarından (138 anne, 140 baba) ve okul öncesi öğretmenlerinden (80 öğretmen) oluşmaktadır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak anne-babaların toplumsal cinsiyet algılarını belirlemek için, Altınova ve Duyan (2013) tarafından geliştirilen "Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği" ve öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlemek için, Zeyneloğlu (2008) tarafından geliştirilen "Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Veriler analiz edilirken SPSS 20 (Statistical Package for the Social Sciences) ile istatistiksel hesaplamalar yapılmıştır. Verilerin analizinde gerçekleştirilen toplumsal cinsiyet eğitiminin anne-babaların toplumsal cinsiyet algılarına ve öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarına etkisini görebilmek; öntest-sontest puanlarının arasında farklılaşmanın anlamlılığını ölçmek amacıyla tekrarlı ölçümler için varyans analizi (Tekrarlı

Ölçümler İçin Tek Faktörlü ANOVA) uygulanmıştır. Grup ortalama puanlarını karşılaştırmak için ise Wilks' Lambda kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucu olarak Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin, anne-babaların toplumsal cinsiyet algılarını belirlemeye yönelik yapılan öntest ve sontestten aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık yarattığı tespit edilmiştir. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi, anne-babaların toplumsal cinsiyet algılarında yüksek düzeyde değişime sebep olurken ebeveynlik durumu (anne-baba olma durumu) ile beraber etkisine bakıldığında fark yaratmamıştır. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin, gruplar içerisinde çok yüksek etkiye sahip olduğu saptanmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre okul öncesi öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Eğitimi öncesinde toplumsal cinsiyet rolleri tutum düzeylerinin düşük olduğu yani geleneksel tutumlara sahip oldukları, eğitim sonrasında ise toplumsal cinsiyet rolleri tutum düzeylerinin yükseldiği yani eşitlikçi tutumlara sahip oldukları tespit edilmiştir. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi, okul öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik uygulanan TCRTÖ'nün tüm alt boyutlarından aldıkları öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir farklılık yaratmıştır. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin etkisinin çok yüksek olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet Algısı, Toplumsal Cinsiyet Rolü, Okul Öncesi Eğitim.

ABSTRACT

EXAMINING THE EFFECTIVENESS OF GENDER EDUCATION GIVEN TO PARENTS AND TEACHERS OF 4-6 YEARS OLD CHILDREN ATTENDING PRESCHOOL EDUCATION

DAĞDEVİREN, Şeyma

Master Degree, Department of Primary Education

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Kazım BİBER

2022, 74 Pages

In study, it is aimed to examine the effectiveness of gender education given by the researcher to the parents and teachers of 4-6 years old children attending preschool education. The universe of the research in which a single group pretest-posttest experimental design was used, consists of the parents and preschool teachers of children aged 4-6 who continue their preschool education in Balıkesir Province in the period of 2020-2021. The study group consisted of parents (138 mothers, 140 fathers) and preschool teachers (80 teachers) of children aged 4-6, who were educated in independent kindergartens and kindergartens attached to primary schools in Karesi and Altıeylül districts of Balıkesir Province, by random sampling.

As a data collection tool in the research, "Gender Perception Scale" developed by Altınova and Duyan (2013) was used to determine the gender perceptions of parents, and "Gender Roles Attitude Scale" developed by Zeyneloğlu (2008) was used to determine teachers' attitudes towards gender roles. While analyzing the data, statistical calculations were made with SPSS 20 (Statistical Package for the Social Sciences). In the analysis of the data, to be able to see the effect of gender education on parents' perceptions of gender and teachers' attitudes towards gender roles; In order to measure the significance of the differentiation between pretest-posttest scores, analysis of variance for repeated measures (One-Way ANOVA for Repeated Measures) was applied. Wilks' Lambda was used to compare group mean scores.

As a result of the research, it was determined that Gender Education created a significant difference between the scores of the parents in the pretest and posttest to determine their perceptions of gender. While Gender Education caused a high level of change in parents' perceptions of gender, it did not make a difference when its effect was considered together with parenting status (being a mother-father). It was determined that Gender Education had a very high effect within the groups.

According to the results of the research, it was determined that the preschool teachers' gender roles attitude levels were low before the Gender Education, that is, they had traditional attitudes, and after the education, their gender role attitude levels increased, that is, they had equitable attitudes. Gender Education created a significant difference between the pretest and posttest scores gained from all subdimensions of the TCRTÖ, which was applied to determine the attitudes of preschool teachers towards gender roles. It was determined that the effect of Gender Education was very high.

Keywords: Sex, Gender, Gender Perception, Gender Role, Preschool Education.

Canım Anneme...

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Konusu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Araştırmanın Varsayımları	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.6. Tanımlar	5
2. İLGİLİ ALANYAZIN	6
2.1. Kuramsal Çerçeve	6
2.1.1. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet.....	6
2.1.2. Toplumsal Cinsiyet Kimliği	7
2.1.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini.....	8
2.1.4. Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargıları	10
2.1.5. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği/Eşitsizliği	11
2.1.6. Toplumsal Cinsiyet Gelişimini Etkileyen Faktörler	13
2.1.6.1. Aile.....	13
2.1.6.2. Okul ve Öğretmen.....	15
2.1.6.3. Oyun ve Oyuncak	16
2.1.6.4. Medya	17
2.1.6.4.1. Çocuk Kitapları	17
2.1.6.4.2. Masallar.....	18
2.1.6.4.3. Çizgi Filmler	18
2.1.6.4.4. Televizyon Reklamları	18
2.1.7. Toplumsal Cinsiyetle İlgili Kuramlar	19
2.1.7.1. Psikanalitik Kuram.....	19
2.1.7.2. Bilişsel Gelişim Kuram.....	20

2.1.7.3. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı	21
2.1.7.4. Sosyal Öğrenme Kuramı	22
2.1.7.5. Sosyal Bilişsel Kuram	22
2.2. İlgili Araştırmalar	23
3. YÖNTEM.....	28
3.1. Araştırmanın Modeli	28
3.2. Çalışma Grubu.....	28
3.3. Veri Toplama Araçları.....	36
3.3.1. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği:	36
3.3.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği:	37
3.4. Verilerin Toplanma Süreci	38
3.5. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi Planı	39
3.6. Verilerin Analizi.....	39
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	41
4.1. Anne-Babaların Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerine İlişkin Bulgular	41
4.2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Düzeylerine İlişkin Bulgular	42
4.3. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin Anne-Babaların Toplumsal Cinsiyet Algılarına Etkisine İlişkin Bulgular	43
4.4. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumlarına Etkisine İlişkin Bulgular	43
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	46
5.1. Sonuçlar.....	46
5.1.1. Anne-Babaların Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerine İlişkin Sonuçlar.....	46
5.1.2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Düzeylerine İlişkin Sonuçlar	47
5.1.3. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin Anne-Babaların Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerine Etkisine İlişkin Sonuçlar	48
5.1.4. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Düzeylerine Etkisine İlişkin Sonuçlar	49
5.2. Öneriler.....	49
5.2.1. Anne-Babalara Yönelik Öneriler.....	50
5.2.2. Öğretmenlere Yönelik Öneriler	50
5.2.3. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	51
KAYNAKÇA	52
EKLER.....	59
EK 1: Veri Toplama Araçları Kullanım İzni	59

EK 2: Milli Eğitim İzin Yazısı.....	60
EK 3: Anne-Babalara Uygulanan Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği	61
EK 4: Öğretmenlere Uygulanan Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği	64
EK 5: Toplumsal Cinsiyet Eğitimi Planı	67

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Anne-Babaların Yaş Bilgileri.....	29
Tablo 2. Anne-Babaların Öğrenim Düzeyi	29
Tablo 3. Anne-Babaların Mesleği	30
Tablo 4. Anne-Babaların Çalışma Yılı.....	30
Tablo 5. Anne-Babaların Medeni Durumu.....	31
Tablo 6. Anne-Babaların Evlilik Sayısı	31
Tablo 7. Anne-Babaların Evlilik Süresi	32
Tablo 8. Anne-Babaların Sosyoekonomik Durumu	32
Tablo 9. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Cinsiyet Bilgileri	33
Tablo 10. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaş Bilgileri.....	33
Tablo 11. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrenim Düzeyi	33
Tablo 12. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mezun Olduğu Okul Türü	34
Tablo 13. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çalışma Yılı.....	34
Tablo 14. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Medeni Durumları	34
Tablo 15. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Evlilik Sayıları.....	35
Tablo 16. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Evlilik Süresi	35
Tablo 17. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sosyoekonomik Durumu	36
Tablo 18. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğine İlişkin Normallik Testi	40
Tablo 19. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğine İlişkin Normallik Testi	40
Tablo 20. Anne-Babaların Toplumsal Cinsiyet Eğitimi Öncesi ve Sonrası Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı	41
Tablo 21. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Eğitimi Öncesi ve Sonrası TCRTÖ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı.....	42
Tablo 22. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin Anne-Babaların Toplumsal Cinsiyet Algılarına Etkisi	43

Tablo 23. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eşitlikçi Cinsiyet Rolüne Etkisi	43
Tablo 24. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kadın Cinsiyet Rolüne Etkisi	44
Tablo 25. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Evlilikte Cinsiyet Rolüne Etkisi	44
Tablo 26. Toplumsal Cinsiyet Eğitiminin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Geleneksel Cinsiyet Rolüne Etkisi	45
Tablo 27. Toplumsal Cinsiyet Eğitiminin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Erkek Cinsiyet Rolüne Etkisi	45

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet.....	7
--	---

KISALTMALAR LİSTESİ

ANOVA	: Analysis Of Variance
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TCRTÖ	: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın konusu ve problem durumu tanımlanmış, amaç, önem, varsayımlar ve sınırlılıklar ortaya konmuştur, önemli kavramlar ve terimler açıklanmıştır.

1.1. Araştırmanın Konusu

İçine doğduğumuz dünyada yıllardır kadın ve erkeğin farklı olduğuna, günlük hayatta karşılaştığımız cinsiyetle ilgili söylemlerin biyolojik olarak tanımlanmasıyla açıklandığına inanıldı (Joel ve Vikhanski, 2019). Bireylerin etkileşimde oldukları fiziksel ve toplumsal çevreyi kategoriler aracılığıyla algılaması tutumlarının şekillenmesinde oldukça etkilidir ve en ciddi toplumsal kategorilerden biri de cinsiyettir (Özdemir, 2006; Aydilek Çiftçi, 2011). Cinsiyet günlük yaşamda biyolojik açıdan ayrımı erkek/kadın olarak açıklarken, toplumsal cinsiyet bunun üzerine inşa edilen toplumun bireye yüklediği kültürel algı sonucunda bireylerin nasıl davranmalarını beklediğine ilişkin kalıp yargılarla ilgili bilgi veren bir kavramdır (Bhasin, 2003; Vatandaş, 2007; Altınova ve Duyan, 2013).

Toplumumuzda kadın ve erkek arasındaki ayrım sadece biyolojik açıdan kaynaklanmamakta, toplumsal cinsiyet düşüncesine dayanak olan kadın ve erkeğe yüklenen rollerle birlikte davranış kalıp yargılarından etkilenmektedir (Aydilek Çiftçi, 2011). Geçmişten bu yana süregelen toplumsal cinsiyet rollerinin görev dağılımında kadınlara ev içi işler verilmesinde, çocuğu doğuran birey olduğundan çocukla ilgili sorumlu tutulmasında ve iş hayatında erkeklere nazaran daha düşük pozisyonlardaki işlere uygun bulunmasında etkisi olduğu görülmektedir (Özkan, 2009; Karkıner, 2016). Kadınların toplumsal cinsiyete dayanan annelik rolleri, işlerinde ikinci planda kalmalarına sebep olmaktadır. Öğretmenlerin çoğunluğunu kadınlar oluşturmasına rağmen okul yöneticilerinin çoğu erkeklerden oluşmaktadır. Bu açıdan baktığımızda kadın ve erkek arasındaki düzey farkının ortaya çıkması toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucudur (Bhasin, 2003; Sayılan, 2012).

Ayrıca toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden sadece kadınlar değil erkekler de eve bakmakla yükümlü olmaları, ailesini korumaları ve duygusal anlamda hep güçlü olmaları gerektiği yönündeki algılarla olumsuz etkilenmektedir (Koyuncu Şahin ve Çoban, 2019). Kadın ve erkeğin ayrı değer görmesi, kadına ve erkeğe farklı sınırlar çizilmesi toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını kuvvetlendirmektedir. Benimsenmiş ve güçlü olan toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının değiştirilmesi kolay değildir. Kadınların duygusal, sakin, fedakar, duyarlı ve nazik; erkeklerin ise güçlü, koruyucu, çalışkan, bağımsız ve duygusal olmayan gibi özelliklere sahip olmasının gereklilik gibi algılanması toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının etkisidir (Çelik, 2008; Dökmen, 2019).

Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları yaşamın çok erken dönemlerinde gelişmekte ve cinsiyet kimliği kazanımında bazı toplumsal kurallar dayatmaktadır. Bu sınırlandırmalar bir annenin hamile olduğunu öğrenmesiyle bebeğin cinsiyetine özgü oluşan beklentilerle karşımıza çıkmaya başlamaktadır (Yağan Güder, 2014; Göktaş, 2020). Ebeveynler bebeklerinin cinsiyetine göre isimlerini, giyecekleri kıyafet renklerini, odasının dekorunu ve oyuncaklarını seçerek çocuklarından cinsiyetlerine özgü davranışlar beklemektedir (Ata, 2016; Demircioğlu, 2018; Dökmen, 2019). Erken çocukluk döneminde toplumsal cinsiyet çocuğun çevresindeki ilk model olan ebeveynlerinin algıları ile pekiştirilerek, kız ve erkeklerin neler yaptıkları, hangi rolleri üstlenerek davrandıkları çocuk tarafından öğrenilerek içselleştirilmiş olur (Alabay ve Yağan Güder, 2015; Ata Doğan, Atış Akyol ve Güney Karaman, 2018a). Çocuğun evde benimsediği toplumsal cinsiyet algısı etkileşim kurduğu çevrede gelişmeye devam etmekte ve çocuklar bu tutumlarla okula başlamaktadır (Yörükoğlu, 1987, s.180; Özdemir, 2006; Erzeybek, 2015).

Okul öncesi dönem çocuklarındaki toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının en aza indirilebilmesi; eğitimin bir parçası haline gelmesiyle, ebeveynler ve öğretmenler tarafından çocuklara karşı hatalı davranışların önlenmesiyle ve kadın-erkek eşitliği farkındalığı oluşturulmasıyla sağlanacaktır. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığı olan anne-baba ve öğretmenler çocukların cinsiyet rolleriyle kısıtlanmadan eğitim alabilmesini sağlayacaktır. Bu sebeple anne-babalara ve öğretmenlere verilen toplumsal cinsiyet eğitimi ile toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşı önlemler alınabilir.

Araştırmanın problemini okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş çocukların anne-babalarına ve öğretmenlerine verilen toplumsal cinsiyet eğitiminin etkili olup olmadığının incelenmesi oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş çocukların anne-babalarına ve öğretmenlerine verilen toplumsal cinsiyet eğitiminin anne-babaların toplumsal cinsiyet algısına ve öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumuna etkisini incelemektir.

Araştırmanın temel amacı doğrultusunda, aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır;

1) Okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş çocukların anne ve babalarının toplumsal cinsiyet algı düzeyi nedir?

2) Okul öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin tutum düzeyi nedir?

3) Anne ve babalara verilen Toplumsal Cinsiyet Eğitimi, anne-babaların toplumsal cinsiyet algıları açısından öntest-sontestten aldıkları puanlar arasında fark var mıdır?

4) Okul öncesi öğretmenlerine verilen Toplumsal Cinsiyet Eğitimi, öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin tutumları açısından öntest-sontestten aldıkları puanlar arasında fark var mıdır?

5) Verilen Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin anne-babalarının toplumsal cinsiyet algısına ve öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin tutumlarına etki düzeyi nedir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bireylerde oluşan toplumsal cinsiyetin ailenin içselleştirdiği toplumsal cinsiyet algısına göre şekillendiği düşünüldüğünde (Gönenç vd., 2018) anne-babalar okul öncesi dönemdeki çocukların tutum ve davranışlarında çok büyük etkiye sahiptir.

Çocuklar yaşadıkları ortamdaki uyaranları gördüklerine göre değerlendirip hareket ederler (Özdemir, 2006) ve çocukların okula başlamasıyla anne-babasından sonra kendisine rol model aldığı ilk çevresi okul öncesi öğretmenleridir.

Dolayısıyla okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş çocukların anne-babalarına ve öğretmenlerine verilen toplumsal cinsiyet eğitimi, anne-babaların ve öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığı geliştirmesi yönüyle bu araştırmanın önemini oluşturmaktadır. Ayrıca bu araştırma anne-babaların ve öğretmenlerin çocukları kalıp yargılarla kısıtlamadan eğitim süreci geçirmesinde ve öğretmenlerin eğitim programlarını düzenlemesinde olumlu etkiye sahip olacağı için toplumsal cinsiyet duyarlılığı kazandırmaya yönelik uygulamalara dikkat çekmesi açısından da önemlidir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

1. Araştırmaya katılan anne-babaların ve öğretmenlerin veri toplama araçlarına verdiği cevaplarda kendi düşüncelerini yansıttığı ve samimi olduğu varsayılmaktadır.

2. Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının, anne-babaların toplumsal cinsiyet algısını ve öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlediği varsayılmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma, 2020-2021 eğitim öğretim yılında Balıkesir İlinde Karesi ve Altıeylül ilçelerindeki bağımsız anaokullarında ve ilkokula bağlı anasınıflarında eğitim gören 4-6 yaş çocukların anne-babaları ve öğretmenleri olmak üzere toplam 138 anne, 140 baba ve 80 öğretmen ile sınırlıdır.

2. Araştırmada veri toplama araçları, anne-babaların toplumsal cinsiyet algısı ve öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları veri toplama araçlarının ölçebildiği düzeyle sınırlıdır.

3. Araştırmada yararlanılan makale, kitap, dergi, yüksek lisans tezi/doktora tezi, internet veri tabanı araçları ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Cinsiyet (Sex): Bireyin kadın ya da erkek olarak gösterdiği genetik, fizyolojik ve biyolojik özelliklerini tanımlamaktadır (Dökmen, 2019).

Bireyin biyolojik kimliğini gösterir. Yani "erkek" veya "dişi" olmayı açıklar (Rice, 1989; Akt. Çalışandemir, Bencik ve Artan, 2008).

Toplumsal Cinsiyet (Gender): Toplumun kadın ve erkeğe biyolojik farklılıklar haricinde yüklediği roller, kadın ve erkekten beklediği davranış kalıplarıdır (Aydilek Çiftçi ve Özgün, 2011).

Toplumsal Cinsiyet Rolü: Toplumun erkeğe ya da kadına uygun bularak belirlediği tutum ve davranışlardır (Bayhan ve Artan, 2005).

Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargıları: Toplumun kategorize edilmiş şekilde kadın ve erkekten beklediği belirli davranışlar ve nitelikleri belirtmektedir (Özdemir, 2006).

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Kadınlar ile erkeklerin kanunlar ve politikalar yönünden eşit olmaları; aile ve toplum içinde kaynaklara ve hizmetlere eşit şekilde ulaşım sağlayabilmeleridir (Özcan, 2012).

Toplumsal Cinsiyet Algısı: Toplum tarafından kadın ve erkek için biçilen cinsiyet rolleri ve kalıp yargıları doğrultusunda bireyin, neyi, nasıl yapacağını, sınırlarını neye göre çizeceğini ve kime hangi cinsiyet özelliği yükleyeceği hakkında toplumsal cinsiyet bağlantılı bilgiyi almasıdır (Altınova ve Adıgüzel, 2013).

2. İLGİLİ ALANYAZIN

2.1. Kuramsal Çerçeve

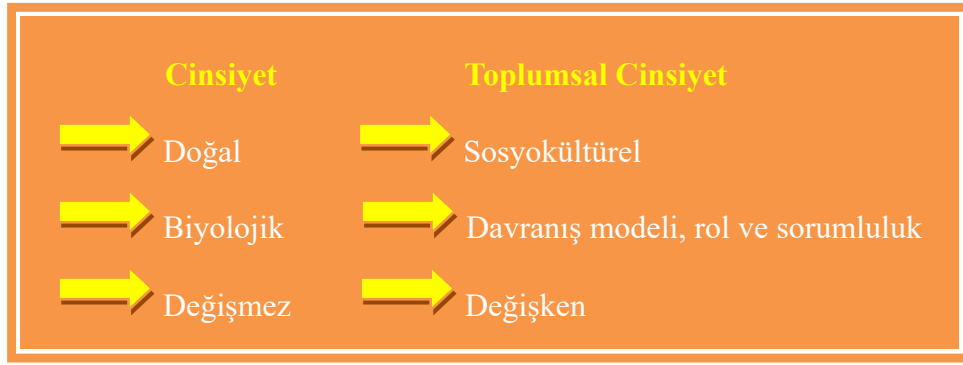
Bu bölümde, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet ile ilgili kavramlar alanyazında yer alan bilgiler, tartışmalar ve değerlendirmelerden destek alınarak kuramsal çerçevede ve alt başlıklar halinde açıklanmıştır.

2.1.1. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet

Cinsiyet denildiğinde aklımıza ilk olarak "erkek" ve "kadın" gelir. Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları birlikte kullanılıyor olmasından dolayı bazen karıştırılmakta fakat ayrı anlamlar taşımaktadır (Vatandaş, 2007). Dökmen'e göre (2019) cinsiyet (*sex*), bireylerin biyolojik olarak cinsiyetine bağlı tanımlanan bir kategoridir. Toplumsal cinsiyet (*gender*) ise bireyin cinsiyetinin getirmiş olduğu farklılıklardan değil toplumun bireye yüklediği roller ve bireyden beklediği davranışlar sonrasında oluşur (Acar Erdol, 2019). Toplumsal cinsiyet gelişimi; toplumsal cinsiyet tiplmesi tarafından büyük ölçüde belirlenen insanların kendileri ve başkaları hakkında sahip oldukları görüşler, karşılaştıkları sosyoyapısal kısıtlamalar ve fırsatlar, sürdürdükleri mesleki yön ve sosyal yaşam gibi insan yaşamının en önemli yönlerinden birkaçı için temel bir konudur (Bussey ve Bandura, 1999).

Cinsiyet doğal bir şekilde (cinsel organın belirlenmesiyle) tespit edilebilirken toplumsal cinsiyet geleneklere göre yetiştirme şekli ile (her kültürün kız ve erkek çocuklarına doğduklarından itibaren farklı özelliklerin ve sorumlulukların yüklenmesi) biyolojik cinsiyetten farklılaşarak dönüşmektedir (Bhasin, 2003; Öngen ve Aytaç, 2013; Özaydınlık, 2014).

Toplumsal cinsiyet cinsiyete anlam yükleyen bir sistemdir fakat toplumsal cinsiyet cinsiyetin bir yansıması değildir. Toplumsal cinsiyet içinde yaşadığımız hapisanelerden biridir, dünyayı erkekler için şeyler ve kadınlar için şeyler şeklinde bölmektedir (Joel ve Vikhanski, 2019).

Şekil 1. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet

Şekil 1'den de anlaşıldığı üzere toplumsal cinsiyet zamana, kültüre ve aileye göre değişmektedir. Bu da toplumsal cinsiyetin doğal bir akış olmadığını kültürel bir yapı olduğunun kanıtıdır (Bhasin, 2003). Bireylerin toplumsal cinsiyetle ilgili algılarının erken çocukluk döneminde küçük yaşlardan itibaren gelişmeye başladığı görülmekte (Artan Özorun, 2018). Çocuklar 24 aylıkken kendilerini "kız" ve "erkek" olarak ifade etmeye başlamaktadır ve toplumsal cinsiyetin toplum için önemini anladıkça kendi hareketlerini buna göre düzenlemektedir. 5 yaşına geldiklerinde ise kızlar ve erkeklerin nasıl hareket etmeleri gerektiği konusunda belirli açıklamaları olduğu görülmektedir (Freeman, 2007; Alkan Ersoy, 2018). Kız ve erkek çocukların içinde bulunduğu çevre, onlara uygun görülen yargılar ve onlardan beklenen davranış ve tutumlar toplumsal cinsiyeti oluşturan etkenlerdir. Çocuğun yapabileceği aktiviteler cinsiyeti ile sınırlanmaktadır. Her halükarda toplumsal cinsiyetin erken çocukluk gelişiminde göze çarpan bir temeli vardır (Haugh, Hoffman ve Cowan, 1980).

2.1.2. Toplumsal Cinsiyet Kimliği

"Ben kimim?" sorusuna verdiğimiz cevaplar bizi diğer bireylerden ayırır ve kimliğimizi oluşturur. Toplumsal cinsiyet kimliği kişisel ve sosyal nitelikleri, sosyal ilişkileri, ilgi ve yetenekleri, sembolik ve biçimsel davranışları ve biyolojik/fiziksel/maddi nitelikleri içerir. Bireyin cinsiyet kimliği, cinsiyet kalıp yargılarından ve toplumsal cinsiyet tutumlarından ayrıdır (Frable, 1997). Okul öncesi dönemdeki çocuk da kim olduğunun, kendisi hakkındaki niteliklerin ve toplumsal rollerinin farkına vararak kimlik kazanımını geliştirmeye başlar (Bee ve Boyd, 2009).

Çocuklar var olan cinsel donanımlarıyla yaşadıkları ortamda desteklenerek kız ya da erkek olarak tanımlanmış cinsiyetlerini bilişsel olarak kabul eder, kendisinin ve

çevresindekilerin cinsiyetini erkek ve kadın olarak sınıflandırmasıyla da toplumsal cinsiyet kimliğini kazanmaya başlar (Yörükoğlu, 1987; Bee ve Boyd, 2009; Dökmen, 2019). 2 yaşından itibaren çocuklar kadın ve erkek cinsiyetinden hangisine uygun olduğu hakkında fikir edinmesiyle cinsiyeti ayırt edebilir (Can ve arkadaşları, 2012, s 32; Akt. Bayramoğlu, 2015). 3 yaş civarında çocuklar kendi cinsiyet kimliğini edinmektedir ve cinsiyetini söyleyebilir ancak değişmez bir özellik olarak görmez (Dökmen, 2019). 4 yaşlarında ise toplumsal cinsiyet sürekliliği gelişir ve bireylerin yaşamını aynı cinsiyette sürdüreceğini anlarlar. 5-6 yaşlarında da toplumsal cinsiyet değişmezliğini yani görünüşün değişmesinin cinsiyeti değiştirmeyeceğini kavramaktadır (Bee ve Boyd, 2009).

Toplumsal cinsiyet, kimlik kazanımında çocuklara bazı toplumsal kurallar dayatmaktadır ve bunlar bebeklikten başlayarak karşımıza çıkmaktadır (Göktaş, 2020). Bebekleri toplumsal cinsiyete göre belirlenen isimlerle etiketlemenin basit eylemi toplumsal cinsiyet kategori etiketleriyle ilgili özelliklerin nasıl öğrenilmeye başlandığının cevabını ortaya koyar (Haugh, Hoffman ve Cowan, 1980). Toplumsal cinsiyet kimliği ediniminde çocuklar anne veya babasından özendiği davranışları bilinçsizce tekrarlayarak kişiliğinin oluşumunda önemli etkenlerden biri olan özdeşim olayını gerçekleştirmiş olur. Evde benimsenen toplumsal cinsiyet kimliği çocuğun etkileşim kurduğu çevrede gelişir.(Yörükoğlu, 1987, s.180).

2.1.3. Toplumsal Cinsiyet Roller

Toplumsal cinsiyetin ortaya çıkmasına etki eden en önemli faktörlerden biri cinsiyet rolleridir. Bireylerin cinsiyetinden kaynaklı toplumsal kültürün dayattığı tutum şekilleri cinsiyet rollerini oluşturur (Çıtak, 2008, s. 2; Akt. Usta, 2018). Toplumsal cinsiyet rolü, toplumun tanımladığı cinsiyet farklılıklarını yansıtan, bireylerin cinsiyetine göre yapması gerektiğine inanılan cinsiyetle ilgili beklentilerdir (Altınova ve Duyan, 2013). Toplumsal cinsiyet rolleri yönergesinde kadınların rolleri ev kadınlığı, çocuk bakımı, hasta ve yaşlı bakıcılığı olurken erkeklerin rolleri evin reisi, geçimi sağlayan kişi, yönetici olmaktır (Bhasin, 2003; Karkıner, 2016). Genel olarak toplumda, erkeklik ve kadınlık tek bir bütünün iki kutuplu uçları olarak kavramsallaştırılır; buna göre bir kişi ya erkeksi ya da kadınsı olmak zorundadır ama aslında ikisi de değil (Bem, 1974). Aslında her insan "erkek" ve "kadın" karakterlerinin

eşsiz bir karışımı veya mozaıdır (Joel ve Vikhanski, 2019). Birçok birey toplumsal cinsiyet açısından hem kadınsı hem erkeksi özelliklere sahip olabilir ve bu bireyler "androjen" cinsiyet role sahip bireyler olarak nitelendirilir (Özdemir, 2006; Dökmen, 2019).

Toplumsal cinsiyet rolleri, bireyin kadın veya erkek olmasına göre cinsiyetinin gerekli kıldığı davranış, tavır, özgürlük, hak, görev ve sorumluluk anlamına gelir. Yani aslında aynı zamanda bir toplumun kültüründeki erkek ya da kadın olmanın "iş tanımıdır" (Bee ve Boyd, 2009). Geleneksel cinsiyet rolünün kadınların görevinin genellikle ev içi işler ve çocuk bakımı, erkeklerin görevinin ise para kazanmak ve ev dışı işler olarak ayrıştırılmasına etkisi olduğu görülmektedir. Kadın ve erkeğin ikisinin de çalıştığı durumlarda ev işleri ve çocuk bakımındaki görevler paylaşılmakta bu da bize gelecekte kadın ve erkeğin eşitlikçi rollere sahip olacağı hakkında bir ışık olmakta. Genellikle erkeğe güç gerektiren işler, su doldurmak, otomobille ilgilenmek, çocuğu taşımak, tamir işleri gibi işler uygun görülürken kadının yemek yapması, süpürge yapması, çocuğun altını değiştirmesi ve çocuğun tüm bakımı uygun görülmekte. Bu da aslında erkeğin kadına ev içi işlerde ve çocuk bakımında yardımcı rolünde olduğunu, bu görevlerin kadına ait olduğunu kabullenildiğini göstermektedir.

Eşitlikçi roller ise: çalışma, aile, evlilik yaşamı ve toplumsal yaşam alanlarında kadın ve erkek arasındaki sorumlulukların eşit şekilde dağılmasıdır (Akın ve Demirel, 2003; Yılmaz vd., 2009). Anne ve babalar arasında yapılacak bütün işlerin paylaşımı, ebeveynlerin kız ve erkek çocuklarından cinsiyete özgü beklediği davranışlar çocukların toplumsal cinsiyet rolü algılarını etkilemekte ve çocuklara toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargılar kazandırmaktadır (Aydilek Çiftçi, 2011; Ata, 2016). Okul öncesi dönemden başlayan bu beklentiler kız çocuklarının mutfak oyuncakları ve bebeklerle oynamasını, annelerine ev işinde yardımcı olmasını desteklerken erkek çocuklarının top, araba ve tamir gereçleriyle oynamasını, ev dışı işlerde babalarına yardım etmesini destekler (Acar Erdol, 2019).

Ebeveynler, okullar, akranlar ve medyanın tümü, bir çocuğun cinsiyet rolü sosyalleşmesinin araçları olarak görülür; bu şekilde erkek ve kız çocuklar uygun eril ve dişil davranışları sergilediklerinde farklı şekilde ödüllendirilir veya cezalandırılır (Ward, 1985). Erken çocukluk döneminde toplumsal cinsiyet rolleri öğrenilerek ebeveynlerinin ve çevrenin algısı ile pekiştirilirken yaşantıları doğrultusunda

toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının temeli atılmaktadır (Ata Doğan, Atış Akyol ve Güney Karaman, 2018a).

2.1.4. Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargıları

Kalıp yargılar bireylerin bir durum hakkında toplumun görüşlerine bağlı kalarak edildiği izlenimlerdir (Özdemir, 2006). Kalıp yargılar bireylerin genellikle çok düşünmeden hareket etmesine etki eder ve toplumsal cinsiyet kavramı bireylerde bu kalıp yargılarla sabitlenir (Çelik, 2008). Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları toplumun kadınlardan ve erkeklerden göstermelerini beklediği özelliklerden oluşmaktadır (Dökmen, 2019). Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları, erkekleri kadınlardan daha sık veya daha az karakterize ettiği söylenen psikolojik özelliklerin bir araya gelmesi olarak da tanımlanabilir (Best vd., 1977). Genellikle erkekler baskın, güçlü, dışadönük, zeki, gerçekçi, başarılı, bağımsız, hareketli, sert, kaba ve duygusuz olarak algılanmasına karşın kadınlar itaatkar, uysal, narin, içedönük, endişeli, kararsız, duygusal, kırılgan, sevecen, kibar ve düşünceli olarak tanımlanmaktadır. Toplum tarafından erkeklerden iş hayatında başarılı ve yüksek statüde olmaları, çok para kazanmaları, fiziksel ve duygusal olarak güçlü olmaları beklenmektedir. Bunları gerçekleştirmediğinde erkekler kendilerini yetersiz hissetmektedir ve "kadın gibi" olmamak için duygularını ifade etmekten kaçınmaktadır (Dökmen, 2019). Kadınların ise çalışmak zorunda olmadığı düşünülürken, çalışırsa aynı zamanda asıl görevi olan çocukları ve ev işleriyle de ilgilenmesi gerektiği yanılıdır (Artan Özoran, 2018).

Kadınlar ve erkeklerin ayrı düzeylerde görülmesi toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını kuvvetlendirir (Karkıner, 2016). Toplumsal cinsiyet kalıp yargısı, fiziksel özellikler, giyim, cinsiyetçi bir isim, "erkek" veya "kız" seçimi gibi herhangi bir uyarıcıyı da temsil edebilir (Haugh, Hoffman ve Cowan, 1980). "Erkekler ağlamaz", "Kız gibi ağlama", "Aslan oğlum", "Tatlı kızım", "Babasının oğlu", "Erkek adam korkar mı?", "Erkek çocuk bebekle oynamaz", "Kız gibi uslu", "Kız gibi gülme", "Kız dediğin hanım hanımcık olur", "Saçı uzun aklı kısa", "Elinin hamuruyla erkek işine karışma", "Erkekse mavi", "Kızsa pembe", "Kızını dövmeleyen dizini döver", "Kız başına", "Erkek dediğin", "Erkek işi", "Kadın işi" gibi erkek ve kadın için atfedilen kalıp yargısallaşmış ifadeler günlük hayatta karşımıza çıkmakta.

Yetişkinlerin toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının değerlendirilmesi ve ideolojiyi şekillendiren sosyal faktörlerin dikkate alınması çocuklardaki toplumsal cinsiyet kalıp yargıların incelenmesi için gereklidir (Ward, 1985). Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları aslında çocuk dünyaya gelmeden işlemeye başlar ve bebeğin cinsiyeti ismini, odasını, odasına alınan eşyaları, kıyafetlerinin rengini ve oyuncaklarının seçimi gibi birçok şeyi etkiler (Kale ve Özgün, 2016). Yapılan araştırmalara göre 2 yaşından önce çocuklar çevre etkisiyle bazı kategorilerde toplumsal cinsiyet kalıp yargısına sahiptir (Alkan Ersoy, 2018). Çocuklar 3-5 yaşları arasında birçok kişilik özelliği ve rollerle ilgili toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını kazanır, hangi nesnelere, etkinliklerin ve özelliklerin erkek veya kadın olmakla bağlantılı olduğu hakkında kalıp yargı sahibi olur böylece toplumsal cinsiyeti çok çeşitli uyaranlara kolaylıkla uygulamayı öğrenirler (Trautner vd., 2005; Friedman, Leaper ve Bigler, 2007).

Okul öncesi dönemde kazanılan toplumsal cinsiyet kalıp yargıları, çocukların çok etkili kültür öğrencileri olduğunu gösteriyor (Freeman, 2007). Anne-baba ve öğretmen gibi rol modellerin toplumsal cinsiyet kalıp yargı kazanımı ve davranış oluşturma üzerinde büyük işlevi vardır (Bussey ve Bandura, 1999). Birçok Güney Asya kültüründe erkek çocukların güçlü, hareketli ve sosyal olması, kızların ise daha sakin ve eve bağlı olması desteklenmektedir. Oysa kız çocuğunun hareketli ve sosyal olması, erkek çocuğunun da ev içinde görev alması sıradan bir durumdur (Bhasin, 2003). Kalıp yargılar öğrenildikten sonraki aşamada birçok çocuk aslında sadece erkeklerin belirli şeyler yaptığını ve sadece kızların belirli şeyleri yaptığını inanır (Trautner vd., 2005). Bunun etkisiyle okul öncesi dönemdeki çocuklar da kendi toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına uymayan çocukları onaylamayıp dışlamaktadır (Yağan Güder, 2014). Toplumsal cinsiyet kalıp yargılarından kurtulmanın en etkili yolu okul öncesinden başlanarak aileler, öğretmenler ve okullar öncelikli olmak üzere toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimlerinin uygulanmasıdır (Dökmen, 2019).

2.1.5. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği/Eşitsizliği

Kadın ve erkek arasındaki eşitlik toplumsal cinsiyet eşitliği (gender equality) kavramı ile belirtilir (Acar Erdol, 2019). Toplumsal cinsiyet eşitliği, yaşanan sosyal çevrede kadın ve erkeğin eşit rol paylaşımı ve eşit değer görmesi anlamına gelmektedir (Koyuncu Şahin ve Çoban, 2019). Cinsiyet eşitliği yasalarca gerekli olsa bile

uygulamada karşılaşılan en önemli engellerden biri, bireyin ve toplumun zihninde devam eden kalıp yargılardır (Kalaycı, 2015). Örneğin kadınların annelik, bakım ve besleme rolü ile akla gelmesinden dolayı öğretmen, sekreter ve hemşire denildiğinde kadın olduğu varsayılırken pilot, politikacı, asker, mühendis ve yönetici denildiğinde erkek akla gelmektedir (Bhasin, 2003). Akademik kadrolarda kadınların çok azı yönetici kadrosundadır, rektörlerin ise sadece %5,6'sı kadındır (Özaydınlık, 2014).

Toplumsal cinsiyet eşitliği meselesi kadın ve erkek arasındaki bir çatışma değildir, toplumda kadın ve erkek rollerinin birbirine üstünlüğünün olmadığını açıklamaktadır (Koyuncu Şahin, Esen Çoban ve Korkmaz, 2018). Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanabilmesi için toplumun gelişmişlik düzeyi ile birlikte kadınların toplumun her alanında erkeklerle eşit şekilde katılması gerekmektedir (Yılmaz vd., 2009; Koyuncu Şahin ve Çoban, 2019). Türkiye İstatistik Kurumu, Hanehalkı İşgücü Araştırması 2018 verilerine göre 15 yaş ve üzeri nüfus içerisinde iş gücüne katılma oranı erkeklerde %72,7, kadınlarda ise %34,2 olmakla birlikte kadınlar tüm eğitim düzeylerinde erkeklerden daha düşük ücret almıştır (TÜİK, 2020). Bu sonuç işgücüne katılma ve ücret dağılımında toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ortaya çıktığını göstermektedir.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, bireyin kadın veya erkek olmasından dolayı karşı cinsiyetten bireyin faydalandığı hak ve olanaklardan ihtiyacını karşılamada eksik kalması durumudur (Acar Erdol, 2019). Kadın kategorisinde bulunmak erkek kategorisine göre kaynaklara daha az ulaşmayı beraberinde getirmektedir. Evde yapılan işlerin ücreti olmadığından değer görmemesi, kadın ve kız çocuğuna erkeklere göre az değer verilmesi, okuryazarlık düzeyindeki farklılıklar gibi durumlar ortaya çıkmaktadır (Akın, 2018). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini kültürel bir aktarım haline getiren şeylerden biri de kadın ve erkek rollerine yönelik kalıp yargısal düşüncelerdir. Yapılan çalışmalar Türkiye'de aile yaşam şeklinin toplumsal cinsiyet kalıp yargılarıyla sürdürüldüğünü ve çocuklar için hatalı davranış örneklerinin bulunduğunu ortaya koymakta (Ata Doğan, Atış Akyol ve Güney Karaman, 2018a). Anne-babalar erkek ve kız çocuklarının toplumsal cinsiyetlerine uygun buldukları becerileri, kıyafetleri, oynayacakları oyun ve oyuncakları, ilgi ve yetenekleri hatta toplumun cinsiyetlerine uygun gördüğü meslekleri hakkında karar verirler ve bu doğrultuda çocuklarını kendi toplumsal cinsiyet kalıp yargılarıyla yönlendirmeye başlarlar. Bu da çocukların

doğdukları andan itibaren yaşamları boyunca toplumsal cinsiyet eşitsizliğini içselleştirmesine, kız ve erkek çocukların (erkek ve kadında olduğu gibi) birbirinden çok farklı olarak algılanmasına neden olur. Oysa ki bir çocuğun veya bireyin toplumsal cinsiyet ile kısıtlanmadan istediğini eşit şartlarda özgürce yapabilmesi kadar doğal bir şey yoktur.

Kız çocuklarına erken yaşta evlenme, ev işi ve çocuk bakımı uygun görülürken erkek çocuklarına okuyup veya çalışıp ev geçimini sağlamak gibi görevler uygun görülmesi, kız çocuklarının eğitim fırsatlarından yeteri kadar yararlanamamasına ve erkek çocuklarının üzerinde baskı hissetmesine sebep olmaktadır (Tuncer ve Gezer Şen, 2018). Kız çocuklarının daha fazla ayrımcı müdahaleye uğradığı ülkemizde tutum ve davranış kazandırılmaya en uygun dönem olan okul öncesi dönemdeki çocukların ailelerinin ve öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilinçlendirilmesi eğitime yön vermek için önemli olacaktır (Yağan Güder, 2014).

2.1.6. Toplumsal Cinsiyet Gelişimini Etkileyen Faktörler

Okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet gelişimi birçok çevresel faktörden etkilenmektedir. Bunlar aşağıda "Aile", "Okul ve Öğretmen", "Oyun ve Oyuncak" ve "Medya" olmak üzere 4 başlıkta açıklanmıştır.

2.1.6.1. Aile

Toplumsal cinsiyet rolünün, kalıp yargısının ve algının toplumsal olduğu düşünüldüğünde, toplumun en önemli yapısı olan "aile" toplumsal cinsiyetin kazanılmasını etkileyen en büyük unsurdur. Anne-babaların cinsiyet tipli davranışları çocuğun ilk deneyimlerini, "kadın" ve "erkek" rollerinin ilk örneklerini oluşturur böylelikle çocuğun toplumsal cinsiyet hakkındaki düşüncelerinin ve davranışlarının şekillenmesine etki eder (Tuğrul ve Artan, 2001; Özcan, 2012; Demircioğlu, 2018). Aileler tarafından çocuğun cinsiyetine göre seçilen kıyafetler, saçın boyu, oyuncaklar, uygun görülen meslekler, seslenme ve sevmeye şekli gibi toplumsal cinsiyeti oluşturan özellikler kültürel bir inşadır (Vatandaş, 2007). Okul öncesi dönemdeki çocuklar anne-baba ve kardeşleriyle devamlı etkileşim halindedir ve onların etkisi altındadır (Yörükoğlu, 1987). Toplumsal cinsiyet gelişiminde büyük kardeşin küçük kardeş için

model olduğu belirtilmektedir (Yağan Guder, 2014). Yani hem kızlarda hem erkeklerde bir erkek kardeşin varlığı daha erkeksi davranışlar, bir kız kardeşin varlığı kadınsı davranışlar gsterilmesi ile ilgilidir (Rust vd., 2000).

Çocuklar anne-babaları tarafından aile içindeki kültürel inanca, aile içi sorumluluklara, ailenin kız ve erkek çocuğa karşı tutumlarına ve toplumun cinsiyet değer yargılarına uygun gördüğu bir birey olarak yetiştirilirler (Bulut Pedük, 2016; Bayraktar, 2020). Aslında çocuk daha dünyaya gelmeden ailenin ve toplumun gözünde bir değere sahip olduğu görölmektedir. Eğer çocuk kız ise "olsun ikinci erkek olur" gibi söylemlerle erkek çocuğuna daha fazla değerın biçilmesi buna bir örnek olmaktadır. Bununla birlikte çocuğun cinsiyetine göre anne-babalar tarafından pembe veya mavi renkli kıyafetler, eğitim materyalleri, "kız oyuncağı" ve "erkek oyuncağı" seçilmektedir. Kız ve erkek çocuğunun özel bölgenin ikisi için de mahrem bölge olmasına rağmen erkek çocukları "göster oğlum..." şeklinde teşvik edilirken bir kız çocuğunun etek veya şort giymekten alıkoyulması veya baskılanması nesiller boyu kültürel olarak aktarılan toplumsal cinsiyet algısından kaynaklanmaktadır.

Toplumumuzda aileler tarafından erkek çocuğu dışarıda olmaya alıştırılırken kız çocuğunun evden uzaklaşmaması öğütlenir. Böylece bilinçli ya da bilinçsiz olarak anne-babalar kız ve erkek çocuğa uygun gördükleri özellikleri destekler, uygun görölmeyen davranışlar ise cezalandırır (Yörükoğlu, 1987). Anne-babalar erkek çocuklarının saldırgan ve hareketli davranışlarını normal karşılarken kız çocukları hareketli veya saldırgan olduğunda "oğlan çocuğu gibi", "erkek Hasan", "erkek Fatma" sözleriyle etiketlenmektedir. Tam tersi şekilde bir erkek çocuğu sakın, duygusal ve kibarsa "kız gibi" şeklinde etiketlenmektedir. Bu durum çocukları daha sonrasında cinsiyetlerine göre sınırlandırılmış aktivitelere yöneltmektedir.

Oysa ebeveynler tarafından; top oynamak, kitap okumak, empati yapmak, amaçlar için çok çalışmak, ayakları üzerinde durmak ve üzüntü veya hayal kırıklığını dile getirebilmek gibi durumlarda çocukların toplumun kız ya da erkek için uygun gördüğu şeylerden bağımsız olarak hareket etmesi desteklenmelidir (Joel ve Vikhanski, 2019).

2.1.6.2. Okul ve Öğretmen

Eğitim ortamları çocukların temel kültürünü edindiği aile yaşantısıyla birlikte, çocukların toplumsal etiketlemelere maruz kalarak tutum ve davranışlarının şekillenmesinde önemli etkiye sahip olmaktadır. Bu bazen okul bazen ise etkileşim kurduğumuz toplumsal çevre olabilmektedir (Bayraktar, 2020). Okul öncesi dönemdeki çocuk için öğretmen ve akran etkileşimlerinin toplumsal cinsiyet sosyalleşmesi sürecinde büyük etkiye sahip olduğu düşünüldüğünde öğretmenler toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun erken eğitim ortamları sağlamada önemli bir role sahiptir (Chen ve Rao, 2011). Öğretmenler toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında aynı zamanda eşitsizliğin yeniden üretilmesinde rol oynamaktadır (Acar Erdol, 2019). Okul öncesi öğretmenlerinin farkında olmadan toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını sürdürmeleriyle kız ve erkek çocuklara farklı davrandıkları görülmektedir dolayısıyla çocukların toplumsal cinsiyet tutum ve davranışlarına etki ettiği düşünülmektedir. Sınıftaki öğrenme merkezlerinin düzenlenme biçimi de çocuklara cinsiyetçi bir ileti olabilir. Örneğin kız çocuklarının dramatik oyun merkezinde daha çok oynadığı erkek çocuklarının ise blok merkezinde daha fazla oynadığı gözlemlenmektedir (Tantekin Erden, 2016). Bu durumda öğretmenler cinsiyetten bağımsız olarak çocukların bütün öğrenme merkezlerinde ve farklı materyallerle oynamasını teşvik etmelidir.

Toplumsal cinsiyet eşitliğinde 4. olan İsveç, okul öncesi çocukları için toplumsal cinsiyetsiz eğitimde liderdir. Anaokullarında oyuncaklar ve etkinlikler için toplumsal cinsiyet etiketlerinden kaçınılmakta, "erkekler" - "kızlar" yerine "arkadaş" şeklinde çağırılmakta ve erkeklerin mutfak oyunuyla kızların "hayır" bağırlığıyla kendilerine güvenleri artırılmaktadır (Joel ve Vikhanski, 2019). Çocuklar tüm etkinlik türlerinde eşit şekilde desteklenmeli ve öğretmenler mesleklerle ilgili toplumsal cinsiyet kalıp yargıları azaltmak için sınıfa erkek hemşire, erkek okul öncesi öğretmeni, kadın şoför, kadın inşaat mühendisi davet etmelidir (Tantekin Erden, 2016). Böylelikle kadın ve erkek her mesleği yapabilir düşüncesiyle çocukların toplumsal cinsiyete göre değil ilgilerine göre meslek seçmelerini sağlayacaktır.

Eğitim ortamlarını ve toplumsal çevreyi toplumsal cinsiyetsiz hale getirmek zor ve zaman alacaktır. Fakat öğretmenlerin olumlu rol model olarak toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinde hareket etmesi çocukların "kadın" veya "erkek"

kategorisiyle kısıtlanmadan birey olarak yetişmelerini sağlayacaktır (Tatar ve Emmanuel, 2001).

2.1.6.3. Oyun ve Oyuncak

Oyun okul öncesi dönemdeki çocuklar için büyük önem taşımaktadır. Çocuklar oyunda kendilerini yansıtır ve her türlü yaşam becerilerini oyuna taşırlar. Bu yüzden oyun, çocuğun dilidir (Yörükoğlu, 1987). Kız ve erkek çocukları çevresiyle olan etkileşiminde oyun ve oyuncakları hatta davranış biçimlerini kendileri için uygun veya uygun değil şeklinde kategorize ederek öğrenirler (Dökmen, 2019). Okul öncesi dönem çocuklarının aileleri ve öğretmenleri tarafından toplumsal cinsiyet kalıp yargılarıyla ve geleneksel cinsiyet rolleri tutumlarıyla yönlendirilmesi, çocukların oyun ve oyuncak tercihlerinde buna göre hareket etmesine etkindir (Aydilek Çiftçi ve Özgün, 2011; Sayılan, 2012; Yağan Güder ve Alabay, 2016; Koyuncu Şahin ve Çoban, 2019).

Toplumsal cinsiyete göre ayrımlaşan oyuncaklar çocukların oyun arkadaşı seçimine de etki etmektedir ve çocuklar çoğunlukla kendisiyle aynı cinsiyetten çocuklarla ve toplumsal cinsiyete uygun gördükleri oyuncaklarla oynamaktadır (Güney, 2012; Yağan Güder ve Alabay, 2016). Toplumsal cinsiyet açısından yansız olarak değerlendirilen oyuncaklar seçilirken uysal olması beklenen kız çocuklarına oyuncak yavru kedi ve tavşan gibi, erkek çocuklarına ise hareketli, güçlü yönlerini destekleyici aslan ve kaplan gibi oyuncaklar tercih edilmektedir (Çelik, 2008; Savaş, 2018). Oyuncaklar mağazalarda cinsiyete göre ayrı kategorilerde yer almaktadır. "Kız oyuncakları" bebek, mutfak gereçleri ve temizlik materyalleri gibi bakım ürünlerinden; "erkek oyuncakları" ise savaşçı karakterler, arabalar, iş makineleri ve silahlar gibi oyuncaklardan oluşmaktadır (Göktaş, 2020). Halbuki oyuncakların cinsiyeti yoktur. Bir erkek çocuk oyuncak bebekle, bir kız çocuk ise tamir araçları ile eleştirilmeden oynayabilmelidir. Bu oyuncak gruplarından kız çocuklara uygun bulunanlar içsel alanla, erkek çocuklara uygun bulunanlar ise dışsal alanla zihinsel ve duygusal denemeler yapmayı sağlar. Böylelikle çocukların yetişkin olduğunda daha yetenekli olacağı alanlar sınırlandırılmış olmaktadır (Sezer, 2019).

Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları okul öncesi dönemde oyuncak tercihlerini sınırlandırırken sonraki yıllarda seçilen meslekler, ev içi görev ve sorumluluklar gibi alanlarda daha fazla sınırlandırmalar getirmektedir (Güney, 2012). Bu sebeple kız ve erkek çocukların evde ve okul ortamında her çeşit materyal ve oyuncakla oynaması için fırsat verilmesi toplumsal cinsiyet açısından kalıp yargısal özellikler göstermemeleri için önemlidir (Senemoğlu, 1994; Yağan Güder, 2016).

2.1.6.4. Medya

Çevremizdeki olaylarla ilgili algı, düşünce ve tutumlarımız medya aracılığıyla şekillenmekte ve bireyler bu şekilde toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını sürdürmektedir (Dökmen, 2019). Çocuklar yaşadıkları ortamdaki uyaranları gördüklerine göre değerlendirip hareket ederek erken çocukluk döneminde medya etkisiyle toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını kazanmaktadır (Özdemir, 2006; Deniz, 2016). Bu sebeple çocuklara yönelik kitaplar, masallar, çizgi filmler ve televizyon reklamları gibi duyuşsal özelliğı yüksek olan kitle iletişim araçları cinsiyet kalıp yargılarının oluşumunda ve sürdürülmesinde önemli bir etkiye sahiptir (Uluyağcı ve Yılmaz, 2007; Kalaycı, 2015).

2.1.6.4.1. Çocuk Kitapları

Okul öncesi dönemdeki çocuklara yönelik resimli kitaplar "*çocuklar için dünyaya açılan pencere*" gibi olmasından dolayı çocukların toplumsal cinsiyet algısını şekillendirmesi yönünden çok önemlidir (Dökmen, 2019, s. 138). Çocuk kitapları, kadın ve erkek karakterlerinin davranışları ve özellikleriyle ilgili çok çeşitli kurgusal veya kurgusal olmayan bilgi sağlar. Çocuklar özellikle kahramanın cinsiyeti belliyse daha önce öğrenmediklerini toplumsal cinsiyet ile etiketleyerek ilişkilendirmektedir (Seitz, Lenhart ve Rübsam, 2020).

Okul öncesi dönemdeki çocuk kitaplarında kadınların meslek rolleri sınırlıdır, çoğunlukla anne rolündedir ve kız çocukları annesine ev işlerinde erkek çocuklar ise alışverişte yardım ederken görselleştirilmiştir. Çocukların oyun, oyuncak ve ilgilendiğı konular gösterilirken toplumsal cinsiyet kalıp yargıları kullanıldığı görülmektedir (Köseler, 2009; Gündüz Şentürk, 2015; Acar Erdol, 2019). Çocuk

kitaplarındaki karakterler ve karakterlerin görselliği de çocuğun toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını etkilemektedir. Toplumsal cinsiyetsiz karakterlerle, karakterlerin hisleri ve davranışları çocukta toplumsal cinsiyete dair kalıp yargı oluşturmada yer edinebilir (Çer, 2017). Bu sebeple çocuklar için kitap seçerken dikkat edilmesi gerekir.

2.1.6.4.2. Masallar

Masallar kadın veya erkek ismi kullanılmasıyla, kahramanlar hakkında toplumsal cinsiyet bilgisi sağlayarak tipik erkeksi veya kadınsı özelliklerin vurgulanmasına sebep olmaktadır. Toplumsal cinsiyete dayalı bu bilgiler çocukların bu faaliyetleri sürdürme veya bu nesnelere etkileşim kurma isteklerini de etkilemektedir (Seitz, Lenhart ve Rübsam, 2020). Örneğin "Rapunzel, Külkedisi, Pamuk Prenses ve Uyuyan Güzel" gibi masallarda kadın kahramanlar zayıf ve mağdur olmalarından dolayı güçlü erkek kahramanlar tarafından kurtarılmayı beklemektedir (Artan Özoran, 2018). Masallar uysal, karşı çıkmayan, fedakar, zayıf ve çaresiz kadınların benimsendiğini göstermektedir (Sezer, 2019).

2.1.6.4.3. Çizgi Filmler

Çocuklar erken yaşlarda ebeveynleri ve öğretmenleri gibi çizgi film kahramanlarıyla da özdeşim kurmaktadır. Bu şekilde çocukların toplumsal cinsiyet rollerini içselleştirdiği aynı zamanda tutum, davranış ve konuşmaları o kahramanlarla benzediği görülmektedir (Deniz, 2016). Çizgi filmlerle toplumsal cinsiyet eşitsizliği mesajlarına en çok maruz kalanlar okul öncesi dönem çocuklarıdır. Örneğin Pepee çizgi film serisinde anne genellikle ev işleriyle ve çocuklarla ilgilenirken baba ise dışarıda çalışırken ve öğretici konuşmalar yaparken görülmektedir (Kalaycı, 2015; Artan Özoran, 2018).

2.1.6.4.4. Televizyon Reklamları

Verilmek istenen mesajı tekrar tekrar aktarabilmesi ve büyük bir kitleye seslenebilmesi açısından televizyondaki reklamlar cinsiyet kalıp yargılarının kuvvetlendirilmesinde etkilidir (Gündüz Kalan, 2010). Kız ve erkek çocukların

oyuncak tercihlerinin değişiklik göstermesinin sebeplerinden biri de oyuncak reklamlarının kullandığı dil ve yansıttığı kalıp yargısal özellikler olduğu düşünölmektedir (Yağan Güder ve Alabay, 2016; Erbaş, 2019). Erkeklerle yönelik "Dünyayı/Şehri Kurtaran, Maceracı, Güçlü, Kazanan"; kızlara yönelik ise "Prenses/Peri Olmak İsteyen, Sihir/Büyü Yapan, Parti Düzenleyen, Alışveriş Yapan" gibi ifadeler kullanıldığı görölmektedir (Alabay ve Yağan Güder, 2015). Bunların yanında çocuklar sadece kendileri için sunulan içeriklere değil aynı zamanda yetişkinlere sunulan televizyon içeriklerine de maruz kalmaktadır. Bu sebeple aslında bütün medya içerikleri çocukların toplumsal cinsiyet algısına etki etmektedir (Artan Özorun, 2018).

2.1.7. Toplumsal Cinsiyetle İlgili Kuramlar

Toplumsal cinsiyet kazanımını daha iyi anlayabilmek için bu zamana kadar var olan kuramlardan; "Psikanalitik Kuram", "Bilişsel Gelişim Kuram", "Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı", "Sosyal Öğrenme Kuramı" ve "Sosyal Bilişsel Kuram" açıklanmaktadır. Bu kuramlar toplumsal cinsiyet kazanımını farklı açılardan ele almaktadır.

2.1.7.1. Psikanalitik Kuram

Sigmund Freud tarafından geliştirilen psikanalitik kuram, toplumsal cinsiyet kazanımıyla ilgili oluşturulan ilk kuramsal ifadelerdendir (Dökmen, 2019). Psikanalitik kuram içsel arzu ve dürtülerle yaşamın gereklilikleri arasında dengeyi koruma çabasını savunan bir teoridir (Ata Doğan, Atış Akyol ve Güney Karaman, 2018b). Psikanalitik kuram, bireyin farklı psikolojik gelişim dönemlerinden geçerek toplumsal cinsiyeti kazandığını açıklamaktadır. Freud psikanalitik kuramında cinsiyet kazanımını etkileyen psikoseksüel gelişimi beş aşamada açıklamaktadır (Gül Ünlü, 2020). Oral Dönemde (0-18 ay) ilgi ağız bölgesinde (emme), Anal Dönemde (1,5-3,5 yaş) ilgi anüste (dışkılama), Fallik Dönemde (3-5 yaş) ilgi cinsel organda, Latent Dönemde (5-13 yaş) cinsel ilgi ve güdüler azalmakta ve son olarak Genital Dönemde (13 yaş ve sonrası) ise cinsel dürtüler yeniden ortaya çıkmaktadır (Çelik, 2020).

Freud'un kuramına göre toplumsal cinsiyetin kazanımı üç dönemde görülmektedir. Freud'a göre ilk dönemde (oral ve anal dönem) erkek ve kız çocukların cinsiyet ve toplumsal cinsiyet deneyimleri aynıdır. İkinci dönemde kadın-erkek farklılıklarını kavramakta ve 5 yaşlarında cinsel kimlikleri oluşmaktadır (Dökmen, 2019). Freud fallik dönemde çocukların karşı cinsiyetteki ebeveyne karşı cinsel çekim hissettiğini belirtmiştir. Erkek çocuklar kastrasyon (iğdiş edilme) korkusu yaşamakta kız çocukları ise penisi olmadığı için kıskançlık yaşamaktadır (Burger, 2006; Akt. Yağan Güder, 2014). Üçüncü dönemde erkek çocuklar kastrasyon kaygısıyla babalarıyla çekişmelerinden, kız çocuklar penis eksikliğinin babasıyla giderileceği umudundan vazgeçmektedir ve çocuklar aynı cinsiyetten ebeveyniyle özdeşleşmektedir. Böylelikle çocukların karşı cinsiyetteki ebeveynine erotik ilgisi ve aynı cinsiyetteki ebeveynine kıskançlığı sonucu yaşadıkları çatışmayı çözdüğü varsayılmaktadır (Bussey ve Bandura, 1999).

2.1.7.2. Bilişsel Gelişim Kuramı

Piaget'in fikirlerine dayanan Kohlberg'in kuramı toplumsal cinsiyet gelişiminin ilk bilişsel kuramıdır ve çocuğun aktif rolünü vurgulamaktadır. Kohlberg çocukların toplumsal cinsiyet kavramlarını anlamasıyla davranışlarının etkilendiğini ve bir kişinin cinsiyetinin sabit ve değişmez olduğu toplumsal cinsiyet anlayışına ulaştıklarında bu etkinin belirginleştiğini düşünmektedir (Martin ve Ruble, 2004). Kohlberg çocukların toplumsal cinsiyet rol gelişimlerinin "toplumsal cinsiyet kimliği", "toplumsal cinsiyet sürekliliği" ve "toplumsal cinsiyet değişmezliği" şeklinde üç dönemde gerçekleştiğini düşünmektedir (Dökmen, 2019). Kohlberg'e göre çocuklar ilk aşama olarak kendini ve başkalarını etiketlemeyi öğrenir (toplumsal cinsiyet kimliği), ikinci aşamada erkek ve kadın olarak yaşayacaklarını öğrenir (toplumsal cinsiyet sürekliliği) ve son olarak da (toplumsal cinsiyet değişmezliği) erkek ve kadın olmanın değişmediğini, kalıcı olduğunu öğrenir (Frable, 1997).

Bilişsel kurama göre bireyin kendisi ve dünyaya yönelik tutarlı bir görüş oluşturmak için bilişsel tutarlılığa gereksinim vardır. Çocuklar için bu tutarlılığı sürdürmenin yollarından biri de toplum tarafından kabul gören cinsiyet özelliklerine sahip bir çocuk olmayı öğrenmektir (Güldü ve Kart, 2007). Kohlberg bu tür kavramaların davranıştan önce geldiğini öne sürmektedir ve bir çocuğun "ben bir

erkeğim bu nedenle erkek çocukla ilgili şeyler yapmayı seviyorum" cümlesi buna örnek olmaktadır (Martin, Ruble ve Szkrybalo, 2002).

2.1.7.3. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı

Şema bireyin algısını yönlendiren ve düzenleyen çağrışımsal bilişsel bir yapıdır böylelikle gelen bilgiyi şemayla ilişkili terimlerle araştırmaya ve özümsemeye hazır olma işlevi görmektedir (Bem, 1981). Sandra Lipsitz Bem'in geliştirdiği toplumsal cinsiyet şeması kuramı sosyal öğrenme ve bilişsel gelişim kuramlarının özelliklerini taşır (Helgeson, 2012; Akt. Çelik, 2020). Bu kurama göre sosyal yapıdaki cinsiyet ayrımlaşması, bireyin toplum tarafından betimlenmiş kadınlık ve erkeklik rollerini benimsemesi ve bağlantılı olarak zihninde bir toplumsal cinsiyet şeması geliştirmesine dayanmaktadır (Gül Ünlü, 2020). Bem'e göre, çocuk cinsiyete bağlı belirli davranış ve özellikleri öğrenmektedir ve aynı zamanda yeni bilgiyi özümsemek ve değerlendirmek için bu cinsiyete bağlı ayrımlaşmış içeriğe başvurmayı da öğrenmektedir. Kısaca çocuk gelişen bir toplumsal cinsiyet şeması aracılığıyla bilgiyi kodlamayı ve örgütlemeyi öğrenir (Bem, 1981). Çocuklar toplumsal cinsiyet şemalarını yani, bilgi işlemeyi ve davranışı etkileyen cinsiyetler ve kendileri hakkında bilgi sunan organize zihinsel içeriklerden oluştururlar (Martin, Ruble ve Szkrybalo, 2002). Yani çocuklar kültürel etkiler aracılığıyla erkeksi ve kadınsı özelliklere yönelik bilgiyi kodlama ve örgütlemeye hazır beklemektedirler (Şirvanlı Özen, 1992).

Şemalar çocukları aktif davranışlara yönlendirir çünkü bir toplumsal cinsiyet kategorisinde üyeliklerini anladıklarında aynı cinsiyetten aktiviteler için ayrıntılar bulmaya çalışırlar ve erkek-kız çocukları arasındaki farklılıklara daha fazla dikkat ederler (Martin, Ruble ve Szkrybalo, 2002). Şema çocukların çevreleriyle etkileşimleri sonucunda oluşmaktadır ve şema geliştikten sonra çocukların toplumsal cinsiyet rollerine uygun şekilde davranmaları beklenmektedir (Bussey ve Bandura, 1999). Toplumsal cinsiyet şemalarının yetişkinliğe kadar etkisi sürmektedir; kadınların alışverişi, erkeklerin futbol tercihi buna örnektir. Futbolu veya ev dışında zaman geçirmeyi seçen ve çocuğunu bakıcıya bırakıp kariyerine odaklanmış kadınlar bu şemaya göre eleştirilmektedir (Karkıner, 2016). Ya da tam tersi şekilde davranan erkekler de aynı şekilde eleştirilere maruz kalmaktadır.

2.1.7.4. Sosyal Öğrenme Kuramı

Albert Bandura tarafından geliştirilen sosyal öğrenme kuramı, çocukların yetiştiği çevreye odaklanmaktadır. Sosyal öğrenme Kuramı davranış şekillerinin model alma, taklit ve gözlemlenerek öğrenildiğini savunmaktadır (Gündüz Kalan, 2010). Kuram toplumsal cinsiyet rollerine uygun davranışların da böyle öğrenildiğini savunmaktadır (Gül Ünlü, 2020). Ödüllendirilen davranış (toplumsal cinsiyete uygun) tekrarlanırken cezalandırılan davranış tekrarlanmaz. Ayrıca çocuklar çevresindekilerin hangi davranışta ödül veya ceza aldığını gözlemleyerek modelin ödül aldığı davranışı taklit ederken cezalandırıldığı davranışı taklit etmemektedir (Dökmen, 2019).

Sosyal öğrenme kuramı, anne-babaların çocuklarına doğumundan itibaren cinsiyetlerine göre farklı davrandıklarını savunmaktadır. Çocuklar cinsiyetine göre belirlenmiş rol modelleri öğrenmektedir ayrıca bu modellerle tutarlı davranması için yetişkinler tarafından desteklenmektedir (Güldü ve Kart, 2007). Albert Bandura ve Walter Mischel gibi sosyal öğrenme kuramcıları, toplumsal cinsiyet gelişiminin gerçekleşmesinde doğrudan pekiştirme ve model almanın yanında çocukların iletişim araçlarındaki toplumsal cinsiyet rolü modellerin etkisini de vurgulamaktadır (Bee ve Boyd, 2009).

2.1.7.5. Sosyal Bilişsel Kuram

Kay Bussey ve Albert Bandura tarafından geliştirilen bu kuram toplumsal cinsiyete yönelik rol beklentilerini bilişsel bir açıdan açıklamaktadır. Kuram kadın ve erkeğin evrimsel sürecini görmezden gelmemektedir (Gül Ünlü, 2020). Fakat insanın evrimi vücut yapısını ve biyolojik sınırlarını belirlese de davranışları zorla kabul ettiremez (Dökmen, 2019). Toplumsal cinsiyet kavramları ve cinsiyet rolleri, günlük hayatta karşılaşılan hem aile hem de çoğu toplumsal sistemde işleyen sosyal etkilerin geniş bir ağ ürünleridir. Bu sebeple sosyal bilişsel kuram ailesel bir iletim modelinden ziyade çok yönlü bir sosyal iletim modelini tercih etmektedir (Bussey ve Bandura, 1999).

Kitle iletişim araçlarının toplumda etkili rol oynaması nedeniyle sembolik iletişimin etkilediği insan düşüncesini, duygusunu ve davranışını psikososyal

mekanizmalar aracılığıyla anlamak oldukça önemlidir. Sosyal bilişsel kuram toplumsal cinsiyetin gelişimini üçlü karşılıklı nedensellik modeli ile açıklamaktadır (Bandura, 2001, s. 265). Birincisi kişisel faktörler; bilişsel, duygusal ve biyolojik olayları, cinsiyet bağlantılı kavramlaştırmaları, davranışsal ve yargısal standartları ve benlik düzenleyici etkileri içermektedir. İkincisi davranış cinsiyetle bağlantılı etkinlik örüntülerini belirtmektedir. Üçüncüsü ise çevresel faktörler günlük yaşamda karşılaşılan geniş sosyal etkiler ağını göstermektedir (Bussey ve Bandura, 1999). Bu üçlü nedensellik modelinde sabit bir örüntü yoktur karşılıklı etkileşim içindedirler. Daha ziyade bileşen etkilerin her birinin göreceli katkısı, aktivitelere, durumlara ve sosyokültürel kısıtlamalara ve fırsatlara bağlıdır (Bandura, 2001).

2.2. İlgili Araştırmalar

Araştırmadaki problem durumu hakkında yurt içindeki ve yurt dışındaki farklı araştırmalar belirtilmiştir.

Bozer (2021) okul öncesi dönem çocukların toplumsal cinsiyet algılarında medyanın rolüne ilişkin ebeveynlerinin ve öğretmenlerinin bakış açılarını incelediği araştırmasının çalışma grubunu 32 ebeveyn ve 2 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucuna göre ebeveynlerin çocukların toplumsal cinsiyete yönelik medyanın rolüne işaret eden davranışlara yanıtlarında ataerkilliğin varlığı ve öğretmenlerin ise cinsiyet eşitliğine dayalı düşünce için çabaladığı görülmüştür.

Yağan Güder ve Güler Yıldız'ın (2016) okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet algılarında ailenin rolünü incelediği araştırmasında farklı sosyoekonomik düzeydeki aile yapısından gelen aynı anasınıfına devam eden 8 çocuk ve anneleriyle görüşmeler ve gözlem yapmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre anne ve babası ev işlerinde sorumluluk alan çocukların, babası sorumluluk almayan çocuklara göre ev içi sorumluluklar konusunda daha az kalıp yargısal olduğu belirlenmiştir. Ayrıca bir diğer bulguya göre kendi cinsiyetine uygun oyuncaklar alınan, karşı cinsiyetten kardeşi olmayan, ebeveyni oyuncaklara yönelik cinsiyetçi tutum sergileyen çocukların oyun ve oyuncak tercihinde de cinsiyetçi davranışlarda buldukları belirlenmiştir.

Ata Doğan, Atış Aksoy ve Güney Karaman'ın (2018a) alışmasında 5 yaşlarındaki çocukların cinsiyet kalıp yargı düzeyleri ve ev içi cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri incelenmiştir. Annesi alışan ve çalışmayan toplam 32 çocukla çalışılmıştır. Araştırma sonucunda 32 çocuktan 27'sinin cinsiyet kalıp yargısı olduğu görülmüştür. Ayrıca araştırmanın bir diğer bulgusuna göre çocukların cinsiyeti ve annenin çalışma durumu çocukların cinsiyet kalıp yargılarını etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Aydilek ifti ve özgün (2011), 60-72 aylık okul öncesi dönemdeki çocukların oyuncak tercihlerinin ve akran etkileşimlerinin ebeveyn cinsiyet rolleri algısı bağlamında incelediği araştırmanın sonuçlarına göre kız ve erkek çocukların farklı etkinlikleri tercih ettikleri görülmüştür. Erkeklerin daha çok güç, hız ve dayanıklılık gerektiren oyunlar tercih ettiğini, kızların ise bakım veren ve ebeveyni rol model alan oyunları tercih ettiğini bulunmuştur. Aynı zamanda ebeveynlerin dişil ve eril cinsiyet rol algısı ile kız ve erkek çocukların tercih ettikleri çeşitli oyuncaklar, etkinlikler ve akran etkileşimleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Yağan Güder'in (2014) okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet algılarını incelediği araştırmasında okul öncesi dönemdeki 8 çocukla ve çocuğa bakım veren anne ve anneanneleriyle çalışılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre çocukların kadın ve erkek cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargısal görüşleri olduğu; oyun, oyuncak, kıyafet ve renk tercihlerini toplumsal cinsiyetine uygun yapmakta olduğu; oyun, oyuncak ve arkadaş tercihlerinde ebeveyninin etkisinde kaldığı bulgularına ulaşılmıştır. Yani ailenin çocukların toplumsal cinsiyet algılarında önemli rolü olduğu görülmüştür.

Yağan Güder, Ay, Saray ve Kılıç (2017) okul öncesi dönem çocuklarının sıklıkla izlediği çizgi filmlerden biri olan Niloya izgi filminin 50 bölümünü incelediği çalışmasının sonuçlarına göre incelenen bölümlerde kadın karakterlerin çoğunlukla evde ev işleri ve ocuk bakımı; erkek karakterlerin ise yer aldığı bölümlerde ev dışında odun kırma ve araba sürme gibi işlerle ilgilendiği görülmektedir.

zkan'ın (2009) okul öncesi dönem 5-6 yaş çocuklarının cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargılarının bazı değişkenler açısından incelediği çalışmada anne ve babalarının cinsiyet rolü algısının çocukların cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargılarına etkisini bulabilmek için araştırmaya 5-6 yaşlarında, farklı illerde (İstanbul, Balıkesir, Diyarbakır, Konya) anaokuluna devam eden toplam 245 ocuk ve

ebeveynleri katılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre 5-6 yaş çocukların cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargıları, çocuğun yaşadığı ile göre ve annesinin ait cinsiyet rolü algılarına göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Fakat çocuğun yaşının, aile yapısının, kardeş sayısının, cinsiyetinin, annenin çalışma durumunun ve baba cinsiyet rolünün çocuğun cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargısını etkilemediği ortaya çıkmıştır.

Şıvgın'ın (2015) cinsiyet rolleri eğitim etkinliklerinin anasınıfına devam eden 60-72 aylık çocukların toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına etkisini incelediği araştırmasında Kocaeli'nde 40 deney ve 40 kontrol grubundan oluşan 80 çocukla çalışmıştır. Araştırmaların sonuçlarına göre deney grubunda bulunan çocukların oyuncak, oyun, meslek gibi cinsiyet rollerinden oluşan kalıp yargıların azaldığı görülmüştür.

Alabay ve Yağan Güder'in (2015) araştırmalarında en çok izlenen 49 oyuncak reklamını incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre toplumsal cinsiyet bağlamında incelenen reklamların 3/4'ünden fazlası cinsiyetçi kalıp yargılar içerdiği ayrıca oyuncak reklamlarında oyuncakların cinsiyetlere göre ayrılması gerektiğinin vurgulandığı görülmektedir. Böylelikle toplumsal cinsiyet rolleri aktararak pekiştirilmektedir.

Uluyağcı ve Yılmaz (2007) araştırmasında 2004 ve 2005 yılında yayınlanan reklamlardan amaçlı örnekleme yoluyla seçilen reklamlarda yer alan çocukların taklit ettiği toplumsal cinsiyet kalıpları incelemeyi amaçlamıştır. İncelenen dört reklamda (Pedo, Evy Baby çocuk bezleri, Luna Minerale ve Domestos) çocuğun toplumsal cinsiyet rollerinin sözel ve görsel dil ile yansıttığı görülmektedir. Toplumda kabul edilen toplumsal cinsiyet rollerinin belirlenen reklamlarda da aktarıldığı ve pekiştirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Reklamlarda erkek çocukları baskın rolde, gücün ve otoritenin sembolü olarak aktarılırken kız çocukları ise geleneksel rollerle görevlendirildiği tespit edilmiştir.

Friedman, Leaper ve Bigler (2007) annelerin cinsiyetle ilişkili tutumları veya yorumları ve küçük çocukların toplumsal cinsiyet inançları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında annelerin kız çocuklarına oğullarından daha fazla kalıp yargısal ifadeler kullandığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca annelerin toplumsal cinsiyet

tutumları, 3-5 yaşındaki çocuklardaki toplumsal cinsiyet kalıp yargısını öngördüğü fakat daha büyük çocuklarda (6-7 yaş) öngörülmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Rust ve diğerleri (2000) araştırmasında, okul öncesi çocuklarının toplumsal cinsiyet gelişiminde kız ve erkek kardeşlerinin etkisini araştırmışlardır. Araştırma sonucunda aynı cinsiyetten kardeşi olanların karşı cinsiyetten kardeşi olanlara göre daha çok cinsiyet tiplemesi yaptığı bulunmuştur. Büyük erkek kardeşi olan hem kızlar hem de erkekler daha erkeksi davranışlarda bulunurken ablası olanların daha kadınsı davranışlarda bulunduğu görülmüştür.

Amerika, İngiltere ve İrlanda'da küçük çocukların cinsiyet özellikli kalıpların geliştirilmesini inceleyen Best ve diğerleri (1977) araştırmasında okul öncesi çocuklarının cinsiyet kalıp yargılarının cinsiyete farklılık gösterdiği ve erkek çocukların erkek özelliklerine ilişkin kalıp yargıların daha çok farkında oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bulgular 5 yaşındaki çocuklar kadınların nazik ve sevecen olmaları gerektiğini, erkeklerin güçlü ve baskın olmaları gerektiğini düşündüklerini göstermektedir.

Freeman (2007) okul öncesi çocukların toplumsal cinsiyet algısına uygun oyuncaklar ve ailelerinin toplumsal cinsiyete dayalı davranışlara olan inançlarını incelediği çalışmasının sonucunda okul öncesi çocuklarının "kız oyuncakları" ve "erkek oyuncakları" şeklinde klişeleşmiş tanımlar oluşturduğuna ulaşılmıştır. Ayrıca 3 yaşındaki çocuklar oyuncakları cinsiyete özgü kalıp yargılara göre ayırdıkları görüldü ve cinsiyete özgü oyuncaklarla oynarlarsa ebeveynlerinin onayladıkları görüşünde karar kılmışlardır.

Ward (1985) Malezyada 5-8 yaş grubu çocuklardaki cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargılarını incelediği araştırmasının sonucunda kızlar ve erkeklerde erkek cinsiyet kalıp yargılarının, kadın cinsiyet kalıp yargılarından daha iyi tanındığını ve yaşla birlikte cinsiyet kalıp yargı gelişiminin arttığını tespit etmiştir.

Trautner ve diğerleri (2005) çocuklukta toplumsal cinsiyet kalıp yargı katılığının gelişimsel olup olmadığını incelediği çalışmasında 5 ile 10 yaşları arasında her yıl toplumsal cinsiyet kavramları sorgulanan 64 çocuğun boylamsal verileri üzerinde analizler yapmıştır. Araştırma sonuçları toplumsal cinsiyet kalıp yargı katılığının tipik olarak 5-7 yaş arasında yüksek düzeyde olduğu fikrine oldukça açık

bir şekilde destek göstermiştir. Ayrıca bilişsel gelişimsel yaklaşımını destekleyen bulgular, katılık ister erken ister geç başlasın ya da katılık tepe düzeyi yüksek veya düşük olsun katılık döneminin kısa ömürlü olduğunu göstermiştir.

Seitz, Lenhart ve Rübsam (2020) Güney Amerika'nın bir şehrinde 3 anaokulunda 3-6 yaş arası 40 çocukla yaptıkları çalışmada hikayelerdeki toplumsal cinsiyet bilgilerinin, okul öncesi çocuklarının toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının gelişimine etkisini araştırmışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre kadınsı bir bağlamın ya da kadın kahramanın kadınsı kategoriye yol açtığı, erkeksi bir bağlamın ya da erkek kahramanın erkeksi kategoriye yol açtığı görülmüştür. Bu bulgu aynı zamanda birçok öykü ve kitaptaki kendini belli etmeyen toplumsal cinsiyet bilgilerinin çocukların toplumsal cinsiyete uygun nesnelere ve davranışlar hakkındaki algılarını etkileyebileceğini göstermektedir.

3. YÖNTEM

Araştırmadaki problemin ve alt problemlerin yanıtlarına ulaşmak için araştırmanın yönteminin, araştırmanın modelinin, evren ve çalışma grubunun, verilerin toplanma araçlarının, veri toplanmasına ait sürecin ve veri analizi ile ilgili bilgilerin açıklandığı bölümdür.

3.1. Araştırmanın Modeli

Okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş çocukların anne-babalarına ve öğretmenlerine araştırmacı tarafından verilen toplumsal cinsiyet eğitiminin etkililiğinin incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmada, nicel araştırma deseninden olan tek grup öntest-sontest deneysel desen kullanılmıştır. Tek grup öntest- sontest desende deneysel işlemin etkisi tek bir grup üzerinde test edilir. Deneklerin bağımlı değişkene ilişkin ölçümleri uygulama öncesinde öntest, uygulama sonrasında sontest olarak aynı denekler ve aynı ölçme araçları kullanılarak elde edilir (Büyüköztürk vd., 2019).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu rastgele (tesadüfi) örneklemeyle, 2020-2021 eğitim öğretim yılında Balıkesir İli Karesi ve Altıeylül ilçelerinde bağımsız anaokulu ve ilkokul bünyesindeki anasınıflarına devam eden 4-6 yaş çocukların anne-babaları (138 anne, 140 baba) ve okul öncesi öğretmenleri (80 öğretmen) oluşturmaktadır.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan anne-babaların ve okul öncesi öğretmenlerinin demografik özelliklerine ait bilgiler Tablo 1, Tablo 2, Tablo 3, Tablo 4, Tablo 5, Tablo 6, Tablo 7, Tablo 8, Tablo 9, Tablo 10, Tablo 11, Tablo 12, Tablo 13, Tablo 14, Tablo 15, Tablo 16, Tablo 17'de belirtilmiştir.

Tablo 1. Anne-Babaların Yaş Bilgileri

Yaş	Anne		Baba	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
21-25	7	5,1	3	2,1
26-30	24	17,4	10	7,1
31-35	57	41,3	38	27,1
36-40	38	27,5	56	40
41-45	10	7,2	23	16,4
46 üzeri	2	1,4	10	7,1
Toplam	138	100	140	100

Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırmanın çalışma grubundaki annelerin 7'si (%5,1) 21-25 yaş aralığında, 24'ü (%17,4) 26-30 yaş aralığında, 57'si (%41,3) 31-35 yaş aralığında, 38'i (%27,5) 36-40 yaş aralığında, 10'u (%7,2) 41-45 yaş aralığında ve 2'si (%1,4) 46 yaş üzeridir. Araştırmanın çalışma grubundaki babaların ise 3'ü (%2,1) 21-25 yaş aralığında, 10'u (%7,1) 26-30 yaş aralığında, 38'i (%27,1) 31-35 yaş aralığında, 56'sı (%40) 36-40 yaş aralığında, 23'ü (%16,4) 41-45 yaş aralığında ve 10'u (%7,1) 46 yaş üzeridir.

Tablo 2. Anne-Babaların Öğrenim Düzeyi

Öğrenim Düzeyi	Anne		Baba	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Okuryazar Değil	3	2,2	0	0
İlkokul	16	11,6	13	9,3
Ortaokul	22	15,9	18	12,9
Lise	45	32,6	49	35
Önlisans	26	18,8	18	12,9
Lisans	25	18,1	40	28,6
Lisansüstü	1	0,7	2	1,4
Doktora	0	0	0	0
Toplam	138	100	140	100

Tablo 2'deki öğrenim düzeyi bilgilerine bakıldığında çalışma grubundaki annelerin 3'ü (%2,2) okuryazar değildir, 16'sı (%11,6) ilkokul mezunu, 22'si (%15,9) ortaokul mezunu, 45'i (%32,6) lise mezunu, 26'sı (%18,8) önlisans mezunu, 25'i

(%18,1) lisans mezunu, 1'i (%0,7) lisansüstü mezunu, doktora mezunu ise yoktur. Çalışma grubuna katılan babaların 13'ü (%9,3) ilkokul mezunu, 18'i (%12,9) ortaokul mezunu, 49'u (%35) lise mezunu, 18'i (%12,9) önlisans mezunu, 40'ı (%28,6) lisans mezunu, 2'si (%1,4) lisansüstü mezunu, okuryazar olmayan ve doktora mezunu yoktur.

Tablo 3. Anne-Babaların Mesleği

Meslek	Anne		Baba	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Çalışmıyor	85	61,6	4	2,9
İşçi	12	8,7	56	40
Memur	15	10,9	24	17,1
Esnaf	3	2,2	19	13,6
Serbest Meslek	4	2,9	13	9,3
Diğer	19	13,8	24	17,1
Toplam	138	100	140	100

Tablo 3'e göre çalışma grubundaki annelerin %61,6'sı, babaların %2,9'u çalışmıyor; annelerin %8,7'si, babaların %40'ı işçi; annelerin %10,9'u, babaların %17,1'i memur; annelerin %2,2'si, babaların %13,6'sı esnaf; annelerin %2,9'u, babaların %9,3'ü serbest meslek; annelerin %13,8'i, babaların %17,1'i diğer mesleklerde görev almaktadır.

Tablo 4. Anne-Babaların Çalışma Yılı

Çalışma Yılı	Anne		Baba	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
0	1	0,8	0	0
1-5 yıl	70	56,9	29	21
6-10 yıl	22	17,9	39	28,3
11-15 yıl	22	17,9	33	23,9
16-20 yıl	4	3,3	21	15,2
21-25 yıl	0	0	11	8
26 üzeri	4	3,3	5	3,6
Toplam	138	100	140	100

Tablo 4'e bakıldığında çalışma grubundaki annelerden 1'i çalışmamakta, 70'i 1-5 yıl arası, 22'si 6-10 yıl arası, 22'si 11-15 yıl arası, 4'ü 16-20 yıl arası, 4'ü 26 yıl üzeri çalışma süresine sahiptir. Çalışma grubundaki babalardan 29'u 1-5 yıl arası, 39'u 6-10 yıl arası, 33'ü 11-15 yıl arası, 21'i 16-20 yıl arası, 11'i 21-25 yıl arası, 5'i 26 yıl üzeri çalışma süresine sahiptir.

Tablo 5. Anne-Babaların Medeni Durumu

Medeni Durum	Anne		Baba	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Evli	134	97,1	136	97,1
Bekar	2	1,4	3	2,1
Diğer	2	1,4	1	0,7
Toplam	138	100	140	100

Tablo 5'e göre çalışma grubundaki annelerin medeni durumu 134'ünün (%97,1) evli, 2'sinin (%1,4) bekar, 2'sinin (%1,4) ise diğer kategorisindedir. Babaların medeni durumu 136'sının (%97,1) evli, 3'ünün (%2,1) bekar, 1'i (%0,7) ise diğer kategorisindedir.

Tablo 6. Anne-Babaların Evlilik Sayısı

Evlilik Sayısı	Anne		Baba	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
1	133	96,4	133	95
2	5	3,6	7	5
3	0	0	0	0
Toplam	138	100	140	100

Tablo 6'ya göre çalışma grubuna katılan annelerin %96,4'ü, babaların %95'i 1 defa evlenmiştir; annelerin %3,6'sı, babaların %5'i 2 defa evlenmiştir. Çalışma grubundaki anne ve babalardan 3 defa evlenen yoktur.

Tablo 7. Anne-Babaların Evlilik Süresi

Evlilik Süresi	Anne		Baba	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
1-5 yıl	10	7,2	8	5,7
6-10 yıl	71	51,4	74	52,9
11-15 yıl	39	28,3	40	28,6
16-20 yıl	12	8,7	12	8,6
21-25 yıl	3	2,2	3	2,1
26 üzeri	3	2,2	3	2,1
Toplam	138	100	140	100

Tablo 7'de belirtilen evlilik sürelerine göre çalışma grubundaki 1-5 yıldır evli olanların 10'unu (%7,2) anneler, 8'ini (%5,7) babalar; 6-10 yıldır evli olanların 71'ini (%51,4) anneler, 74'ünü (%52,9) babalar; 11-15 yıldır evli olanların 39'unu (%28,3) anneler, 40'ını (%28,6) babalar; 16-20 yıldır evli olanların 12'sini (%8,7) anneler, 12'sini (%8,6) babalar; 21-25 yıldır evli olanların 3'ünü (%2,2) anneler, 3'ünü babalar (%2,1); 26 yıl üzerinde evli olanların ise 3'ünü (%2,2) anneler, 3'ünü (%2,1) babalar oluşturmaktadır.

Tablo 8. Anne-Babaların Sosyoekonomik Durumu

Sosyoekonomik Durum	Anne		Baba	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Düşük	8	5,8	12	8,6
Ortanın altı	17	12,3	15	10,7
Orta	89	64,5	92	65,7
Ortanın üzeri	24	17,4	21	15
Yüksek	0	0	0	0
Toplam	138	100	140	100

Tablo 8'e bakıldığında araştırmanın çalışma grubundaki annelerden 8'i (%5,8) sosyoekonomik durumunun düşük, 17'si (%12,3) sosyoekonomik durumunun ortanın altı, 89'u (%64,5) sosyoekonomik durumunun orta, 24'ü (%17,4) ise sosyoekonomik durumunun ortanın üzerinde olduğunu belirtmiştir. Çalışma grubundaki babalardan 12'si (%8,6) sosyoekonomik durumunun düşük, 15'i (%10,7) sosyoekonomik

durumunun ortanın altı, 92'si (%65,7) sosyoekonomik durumunun orta, 21'i (%15) ise sosyoekonomik durumunun ortanın üzerinde olduğunu belirtmiştir. Anne-babalardan sosyoekonomik durumunu yüksek olarak belirten yoktur.

Tablo 9. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Cinsiyet Bilgileri

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kadın	77	96,3
Erkek	3	3,8
Toplam	80	100

Tablo 9'a bakıldığında çalışma grubundaki öğretmenlerin cinsiyetinin 77'si (%96,3) kadın, 3'ü (%3,8) erkek cinsiyet kategorisindedir.

Tablo 10. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaş Bilgileri

Yaş	Frekans	Yüzde
26-30	10	12,5
31-35	22	27,5
36-40	23	28,8
41-45	14	17,5
46 üzeri	11	13,8
Toplam	80	100

Tablo 10'a göre çalışma grubundaki öğretmenlerin %12,5'i 26-30 yaş aralığında, %27,5'i 31-35 yaş aralığında, %28,8'i 36-40 yaş aralığında, %17,5'i 41-45 yaş aralığında ve %13,8'i 46 yaş üzerindedir.

Tablo 11. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öğrenim Düzeyi

Öğrenim Düzeyi	Frekans	Yüzde
Önlisans	4	5
Lisans	75	93,8
Yüksek Lisans	1	1,3
Doktora	0	0
Toplam	80	100

Tablo 11'e göre çalışma grubundaki öğretmenlerden 4'ünün (%5) Önlisans, 75'inin (%93,8) Lisans, 1'inin ise (%1,3) Yüksek Lisans mezunu olduğu

görülmektedir. Çalışma grubundaki öğretmenlerin doktora mezunu olmadığı görülmektedir.

Tablo 12. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mezun Olduğu Okul Türü

Okul Türü	Frekans	Yüzde
Meslek Yüksekokulu	3	3,8
Eğitim Fakültesi	71	88,8
Diğer	6	7,5
Toplam	80	100

Tablo 12'ye bakıldığında çalışma grubundaki öğretmenlerin 3'ünün (%3,8) Meslek Yüksekokulu, 71'inin (%88,8) Eğitim Fakültesi, 6'sının (%7,5) diğer eğitim kurumlarından mezun olduğu görülmektedir.

Tablo 13. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çalışma Yılı

Çalışma Yılı	Frekans	Yüzde
1-5 yıl	1	1,3
6-10 yıl	25	31,3
11-15 yıl	29	36,3
16-20 yıl	11	13,8
21-25 yıl	6	7,5
26 üzeri	8	10
Toplam	80	100

Tablo 13'e göre 1-5 yıl arasında çalışan öğretmenler çalışma grubunun %1,3'ünü, 6-10 yıl arasında çalışanlar %31,3'ünü, 11-15 yıl arasında çalışanlar %36,3'ünü, 16-20 yıl arasında çalışanlar %13,8'ini, 21-25 yıl arası çalışanlar %7,5'ini, 26 yıl üzeri çalışanlar ise %10'unu oluşturmaktadır.

Tablo 14. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Medeni Durumları

Medeni Durum	Frekans	Yüzde
Evli	72	90,0
Bekar	6	7,5
Diğer	2	2,5
Toplam	80	100

Tablo 14'te belirtildiği üzere araştırmanın çalışma grubundaki öğretmenlerin 72'sinin (%90) evli, 6'sının (%7,5) bekar, 2'sinin (%2,5) ise diğer kategorisinde olduğu görülmektedir.

Tablo 15. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Evlilik Sayıları

Evlilik Sayısı	Frekans	Yüzde
0	6	7,5
1	71	88,8
2	3	3,8
Toplam	80	100

Tablo 15'e bakıldığında çalışma grubundaki öğretmenlerin 71'inin (%88,8) 1 defa evlilik yaptığı, 3'ünün (%3,8) 2 defa evlilik yaptığı ve 6'sının (%7,5) ise hiç evlenmediği görülmektedir.

Tablo 16. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Evlilik Süresi

Evlilik Süresi	Frekans	Yüzde
0	6	7,5
1-5 yıl	13	16,2
6-10 yıl	20	25
11-15 yıl	19	23,8
16-20 yıl	13	16,3
21-25 yıl	3	3,8
26 üzeri	6	7,5
Toplam	80	100

Tablo 16'ya bakıldığında çalışma grubundaki öğretmenlerin 13'ünün (16,2) 1-5 yıl arasında, 20'sinin (%25) 6-10 yıl arasında, 19'unun (%23,8) 11-15 yıl arasında, 13'ünün (%16,3) 16-20 yıl arasında, 3'ünün (%3,8) 21-25 arasında evliliklerine devam ettikleri görülmekte ve öğretmenlerin 6'sı (%7,5) ise evlilik süresine sahip değildir.

Tablo 17. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sosyoekonomik Durumu

Sosyoekonomik Durum	Frekans	Yüzde
Düşük	0	0
Ortanın altı	4	5
Orta	64	80
Ortanın üzeri	11	13,8
Yüksek	1	1,3
Toplam	80	100

Tablo 17'ye göre araştırmanın çalışma grubundaki öğretmenlerden 4'ü (%5) sosyoekonomik durumunu ortanın altında, 64'ü (%80) sosyoekonomik durumunu orta, 11'i (%13,8) sosyoekonomik durumunu ortanın üzerinde, 1'i (%1,3) ise sosyoekonomik durumunu yüksek olarak tanımlamıştır. Sosyoekonomik durumunu düşük olarak tanımlayan yoktur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş çocukların anne-babalarının toplumsal cinsiyet algı düzeyini belirlemek amacıyla Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği ve okul öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum düzeyini belirlemek amacıyla Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Ayrıca araştırmada okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş çocukların anne-babalarının ve öğretmenlerinin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler toplanmıştır.

3.3.1. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği:

Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği Altınova ve Duyan (2013) tarafından geliştirilmiştir. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği yetişkin insanların toplumsal cinsiyet rol ve algılarını değerlendirmek için düzenlenen kendi kendini bildirim tarzında bir değerlendirme aracıdır. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği, bireylerin toplumsal cinsiyet algılarını ölçmek üzere geliştirilmiştir ve 25 maddeden oluşan beşli Likert tipi bir ölçektir. Maddelerde belirtilen düşünceye, bireylerden “tamamen katılıyorum (5), katılıyorum (4), kararsızım (3), katılmıyorum (2), tamamen

katılmıyorum (1) olmak üzere beş derecede görüş bildirmeleri istenmektedir. Maddelerden 10'u olumlu, 15'i olumsuz olarak yazılmıştır ve olumsuz maddeler tersten hesaplanmaktadır. Ölçekte 2., 4., 6., 9., 10., 12., 15., 16., 17., 18., 19., 20., 21., 24. ve 25. maddeler olumsuz olup tersten hesaplanmaktadır. Buna göre, ölçekten alınabilecek puanlar 25-125 aralığında olup, yüksek puanlar toplumsal cinsiyet algısının olumlu olduğunu ifade etmektedir. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı "0.872" olarak hesaplanmıştır ve sonuç olarak ölçeğin güvenilirliğinin ve geçerliğinin yüksek olması dolayısıyla yetişkin insanların toplumsal cinsiyet algısını belirlemede kullanılabileceğini göstermektedir (Altınova ve Duyan, 2013).

Bu araştırmada kullanılan ölçek hem öntestte hem de son testte kullanıldığı için ayrı ayrı geçerlilik katsayıları hesaplanmıştır. Ölçeğin bu araştırmada öntestte Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı "0.78", sontestte "0.76"dır. Ölçek geçerliklerine ait α katsayılarının "0.70" üzerinde olduğu dolayısıyla anketlerin güvenilir olduğu kanısına varılmıştır (Büyüköztürk, 2006).

3.3.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği:

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, Zeyneloğlu (2008) tarafından geliştirilmiş olup, üniversite öğrencilerinin ve yetişkin grupların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla kullanılan, 38 maddeden ve 5 alt boyuttan oluşan 5'li likert tipi bir ölçektir. Ölçekteki ifadeler için seçenekler "Kesinlikle Katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Kararsızım", "Katılıyorum" ve "Tamamen Katılıyorum"dur. Ölçek, katılımcı toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutum cümlelerine; tamamen katılıyorsa "5" puan, katılıyorsa "4" puan, kararsızsa "3" puan, katılmıyorsa "2" puan, kesinlikle katılmıyorsa "1" puan alacak şekilde puanlandırılırken geleneksel tutum cümlelerinde ise belirtilen puanlamanın tam tersi olacak şekilde puanlandırılır. Sonuçta ölçekten elde edilecek en düşük puan "38", en yüksek puan "190"dır. Yani ölçekten alınan toplam puan ortalaması 95 ve üzeri ise, örneklemin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumlara sahip olduğunu, 95'in altında ise örneklemin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutumlara sahip olduğunu göstermektedir.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinin Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı 38 madde için "0.92" olarak bulunmuştur. Bu sonuç, ölçek maddelerinin birbiriyle yüksek iç tutarlılığa ve yüksek güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Her bir alt boyut için tutarlılık analizleri açısından değerlendirildiğinde; "kadın cinsiyet rolü" alt boyutunun Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı "0.80" olarak bulunmuştur. "Eşitlikçi cinsiyet rolü", "evlilikte cinsiyet rolü" ve "geleneksel cinsiyet rolü" alt boyutlarının Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı "0.78" olarak saptanmıştır. "Erkek cinsiyet rolü" alt boyutunun ise, Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı "0.72"dir. Bu sonuç ölçeğin ve alt boyutlarının güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011).

Ölçeğin bu araştırmada Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı öntestte "0.82", sontestte "0.83"tür. Ölçeğin her bir alt boyutu için Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı, "kadın cinsiyet rolü" öntestte "0.73", sontestte "0.71", "erkek cinsiyet rolü" öntestte "0.77", sontestte "0.78", "evlilikte cinsiyet rolü" öntestte "0.75", sontestte "0.80", "geleneksel cinsiyet rolü" öntestte "0.83", sontestte "0.78" ve "eşitlikçi cinsiyet rolü" öntestte "0.77", sontestte "0.73" olarak saptanmıştır. Bu sonuçlar ölçeğin ve alt boyutlarının güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır.

3.4. Verilerin Toplanma Süreci

İlk olarak "Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği" ve "Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği" araştırmada kullanılması için ölçekleri geliştiren araştırmacılardan e-mail ile iletişime geçilerek gerekli izin alınmıştır. Gerekli izin belgesi Ek-1'de sunulmuştur. Milli Eğitim'den de gerekli izinler (Ek-2, Ek-3 ve Ek-4'te) alındıktan sonra uygulama yapılacak okullara bilgilendirme yapılmıştır ve kurum müdürleriyle birlikte çalışma takvimi oluşturulmuştur. Araştırmacı tarafından anne-babalara ve öğretmenlere veri toplama araçlarını nasıl dolduracakları açıklanmıştır. Kurum müdürlerinin denetiminde, okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş çocukların anne-babalarının ve okul öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet eğitiminden önce öntest ölçeklerini doldurması istenmiştir. Araştırmacı tarafından anne-babalara ve öğretmenlere haftada 2 gün, toplam 8 hafta ve 12 saatlik "Toplumsal Cinsiyet Eğitimi" küçük gruplar şeklinde yüz yüze/online olarak verilmiştir. Daha sonra ölçek yardımıyla sontest verileri toplanmıştır. Veriler toplandıktan sonra verilerin analizi

yapılmıştır, anne-babalara ve öğretmenlere verilen "Toplumsal Cinsiyet Eğitimi"nin etkililiği incelenmiştir.

3.5. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi Planı

Araştırmacı tarafından alan taraması yapılarak hazırlanan Toplumsal Cinsiyet Eğitimi Planı'na 4 alan uzmanın onayı ve görüşleri dikkate alınarak son şekli verilmiştir. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi haftada 2 gün yüz yüze/online olarak gerçekleştirilmiştir ve her eğitim süresi 45 dakikadır. Toplamda 8 hafta ve 12 saatten oluşan Toplumsal Cinsiyet Eğitimi Planı "Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet", "Toplumsal Cinsiyet Kimliği", "Toplumsal Cinsiyet Rolü", "Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargıları", "Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Çocuk, Oyun ve Oyuncak", "Çocuk, Medya ve Toplumsal Cinsiyet", "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği/Eşitsizliği" ve "Doğru Bilinen Yanlışlar" konularını içermektedir. Kavramlar açıklanırken görsel sunumdan faydalanılmıştır. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi Planı'nda eğitimin yapıldığı tarih, okul, süresi, şekli, akışı, tekniği ve içeriği Ek-5'te verilmiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırma analizi için verilerin istatistiksel hesaplamaları SPSS 20 (Statistical Package for the Social Sciences) ile yapılmıştır. Gerçekleştirilen toplumsal cinsiyet eğitiminin anne-babaların toplumsal cinsiyet algılarına ve öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarına etkisini görebilmek; öntest-sontest puanlarının arasında farklılaşmanın anlamlılığını ölçmek amacıyla tekrarlı ölçümler için varyans analizi (Tekrarlı Ölçümler İçin Tek Faktörlü ANOVA) uygulanmıştır. Bu teknik iki ya da daha çok ilişkili ölçüm setlerine ait ortalama puanların birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test etmektedir (Büyüköztürk, 2019). Grup ortalama puanlarını karşılaştırmak için ise Wilks' Lambda kullanılmıştır.

Öncelikle araştırmada kullanılan ölçekler hem öntestte hem de son testte kullanıldığı için ayrı ayrı geçerlilik katsayıları hesaplanmıştır. Cronbach-alfa değeri Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği için öntestte **.782**, sontestte **.764**; Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği için öntestte **.821**, sontestte **.832** olarak bulunmuştur. Ölçek geçerliklerine ait α katsayılarının **.70** üzerinde olduğu dolayısıyla anketlerin

güvenilir olduğu kanısına varılmıştır (Büyüköztürk, 2006). Okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş çocukların anne-babalarının ve öğretmenlerinin kişisel bilgilerine ilişkin bilgiler frekans, yüzde değerleri istatistiksel olarak hesaplanmış ve incelenmiştir. Ölçeklerden elde edilen madde puanlarının normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla değişkenlerin ortalama, mod, medyan, çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir (Tablo 18 ve Tablo 19'da görüldüğü üzere).

Tablo 18. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğine İlişkin Normallik Testi

	Ortalama	Std. Sap.	Mod	Medyan	Z Çarpıklık	Z Basıklık
Öntest	47,88	5,34	48	48	0,678	-1,552
Sontest	107,42	4,977	107	108	-1,424	-1,103

Tablo 18'e bakıldığında Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği maddelerinin hem öntestte hem de sontestte normal dağılım sergiledikleri gözlemlenmiş, çarpıklık ve basıklık katsayılarına ait Z puanlarının (-1.96 ile +1.96) aralıklarında kalması verilerin normal dağılım sergilediğini göstermektedir (Field, 2000; 2009).

Tablo 19. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğine İlişkin Normallik Testi

	Ortalama	Std. Sap.	Mod	Medyan	Z Çarpıklık	Z Basıklık
Öntest Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	20,31	2,86	18	20	-,817	,031
Sontest Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	36,52	1,66	37	37	-1,27	1,28
Öntest Kadın Cinsiyet Rolü	13,47	2,74	12	13	1,73	1,11
Sontest Kadın Cinsiyet Rolü	33,13	2,22	33	33	,847	,212
Öntest Evlilikte Cinsiyet Rolü	25,48	2,12	26	26	-,758	,936
Sontest Evlilikte Cinsiyet Rolü	37,48	1,37	37	37	-,509	-,272
Öntest Geleneksel Cinsiyet Rolü	15,00	2,03	14	15	1,368	1,74
Sontest Geleneksel Cinsiyet Rolü	35,71	1,56	36	36	1,081	,825
Öntest Erkek Cinsiyet Rolü	14,86	1,78	15	15	,743	,475
Sontest Erkek Cinsiyet Rolü	27,81	1,01	28	28	,464	,169

Tablo 19'a göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinin alt ölçek maddelerinin hem öntestte hem de sontestte çarpıklık ve basıklık katsayılarına ait Z puanlarına (-1.96 ile +1.96 arasında) bakıldığında normal dağılım sergiledikleri gözlemlenmiştir. Ölçeklerin normal dağılım sergilediği görüldüğü için devamında tekrarlı ölçümler için varyans analizi (Tekrarlı Ölçümler İçin Tek Faktörlü ANOVA) yapılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmadaki okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş çocukların anne-babalarına ve öğretmenlerine verilen toplumsal cinsiyet eğitiminin etkililiğinin incelenmesi amacıyla; araştırmanın çalışma grubundaki anne-babaların ve okul öncesi öğretmenlerinin derlenen verilerinin analiz edilmesiyle erişilen bulgular ve yorumlar belirtilmiştir. "Anne-Babaların Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerine İlişkin Bulgular", "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Düzeylerine İlişkin Bulgular", "Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin Anne-Babaların Toplumsal Cinsiyet Algılarına Etkisine İlişkin Bulgular" ve "Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumlarına Etkisine İlişkin Bulgular" olmak üzere 4 ayrı başlıkta açıklanmıştır.

4.1. Anne-Babaların Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerine İlişkin

Bulgular

Tablo 20. Anne-Babaların Toplumsal Cinsiyet Eğitimi Öncesi ve Sonrası Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinden Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı

	Anne (N=138)				Baba (N=140)			
	Öntest		Sontest		Öntest		Sontest	
	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss
Toplumsal Cinsiyet Algısı	49.753	5.032	109.724	4.322	46.035	4.999	105.157	4.530

Tablo 20'ye göre Toplumsal Cinsiyet Eğitimi verilmeden önce anne ve babaların Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği'nden aldıkları öntest puan ortalamalarına bakıldığında toplumsal cinsiyet algısı düzeylerinin düşük olduğu (*Anne öntest* $\bar{x} = 49.753$, *baba öntest* $\bar{x} = 46.035$) dolayısıyla toplumsal cinsiyet algılarının olumsuz olduğu görülmektedir. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi uygulaması sonrasında ise anne ve babaların Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği'nden aldıkları sontest puan ortalamalarına bakıldığında (*Anne sontest* $\bar{x} = 109.724$, *baba sontest* $\bar{x} = 105.157$) toplumsal cinsiyet algısı düzeylerinin yüksek olduğu dolayısıyla toplumsal cinsiyet algılarının olumlu olduğu görülmektedir.

4.2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Düzeylerine İlişkin Bulgular

Tablo 21. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Eğitimi Öncesi ve Sonrası TCRTÖ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı

	Öğretmen (N = 80)			
	Öntest		Sontest	
	\bar{x}	Ss	\bar{x}	Ss
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	20.31	2.86	36.52	1.66
Kadın Cinsiyet Rolü	13.47	2.74	33.13	2.22
Evlilikte Cinsiyet Rolü	25.48	2.12	37.48	1.37
Geleneksel Cinsiyet Rolü	15.00	2.03	35.71	1.56
Erkek Cinsiyet Rolü	14.86	1.78	27.81	1.01

Tablo 21'e göre okul öncesi öğretmenlerinin TCRTÖ'nün Eşitlikçi Cinsiyet Rolü alt boyutundan aldıkları öntest puan ortalaması 20.31, Kadın Cinsiyet Rolü alt boyutundan aldıkları öntest puan ortalaması 13.47, Evlilikte Cinsiyet Rolü alt boyutundan aldıkları öntest puan ortalaması 25.48, Geleneksel Cinsiyet Rolü alt boyutundan aldıkları öntest puan ortalaması 15.00, Erkek Cinsiyet Rolü alt boyutundan aldıkları öntest puan ortalaması 14.86 olduğu; TCRTÖ'nün Eşitlikçi Cinsiyet Rolü alt boyutundan aldıkları sontest puan ortalaması 36.52, Kadın Cinsiyet Rolü alt boyutundan aldıkları sontest puan ortalaması 33.13, Evlilikte Cinsiyet Rolü alt boyutundan aldıkları sontest puan ortalaması 37.48, Geleneksel Cinsiyet Rolü alt boyutundan aldıkları sontest puan ortalaması 35.71, Erkek Cinsiyet Rolü alt boyutundan aldıkları sontest puan ortalaması 27.81 olduğu görülmektedir.

Bu bulgulara göre TCRTÖ'nün tüm alt boyutlarından alınan öntest puan ortalamalarının toplamına bakıldığında (89.12), toplumsal cinsiyet eğitimi öncesinde öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutumlara sahip oldukları; TCRTÖ'nün tüm alt boyutlarından alınan sontest puan ortalamalarının toplamına bakıldığında (170.65) ise toplumsal cinsiyet eğitimi sonrasında öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumlara sahip oldukları görülmektedir. Öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eğitimi öncesi TCRTÖ alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının eğitim sonrasında yükseldiği bulunmuştur.

4.3. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin Anne-Babaların Toplumsal Cinsiyet Algılarına Etkisine İlişkin Bulgular

Tablo 22. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin Anne-Babaların Toplumsal Cinsiyet Algılarına Etkisi

Etki	Değer	F	Hipotezin Sd	Hata Sd	p.	η_p^2	Etki
Toplumsal Cinsiyet Eğitimi	Wilks' Lambda	.004	70792	1	276	.000	.996
Toplumsal Cinsiyet Eğitimi (Anne-Baba Olma)	Wilks' Lambda	.987	3.603	1	276	.059	.013

Tablo 22'ye bakıldığında gerçekleştirilen eğitimin anne ve babaların toplumsal cinsiyet algılarına etkisinin incelenmesi için; öntest-sontest puanları arasındaki farklılaşmanın anlamlılığını ölçmek amacıyla tekrarlı ölçümler için varyans analizi yapılmıştır. Toplumsal cinsiyet algı düzeylerine ait puanlarda gruplar içerisinde ($F(1,278)= 70792, p = .000, Wilks' \Lambda = .004$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır, gruplar arasında ise ($F(1,278)= 3.603, p = .059; Wilks' \Lambda = .987$) istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur. Gerçekleştirilen Toplumsal Cinsiyet eğitimi gruplar içerisinde ($\eta_p^2 = .996$) çok yüksek etkiye sahiptir.

Bir başka ifade ile verilen eğitim her iki grubun da algılarında yüksek düzeyde değişime sebep olurken, ebeveynlik durumu ile beraber etkisine bakıldığında fark oluşturmamıştır. Toplumsal cinsiyet eğitimi ebeveynlik durumuna (anne-baba olma durumuna) bağlı olmaksızın, fark yaratmamaktadır.

4.4. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutumlarına Etkisine İlişkin Bulgular

Tablo 23. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eşitlikçi Cinsiyet Rolüne Etkisi

	Değer	F	Hipotezin Sd	Hata Sd	p.	η_p^2	Etki
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Wilks' Lambda	.026	3001.84	1	79	.000	.994

Tablo 23'te görüldüğü üzere gerçekleştirilen eğitimin öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları arasında yer alan eşitlikçi cinsiyet rolüne etkisinin

incelenmesi için; öntest-sontest puanları arasındaki farklılaşmanın anlamlılığını ölçmek amacıyla tekrarlı ölçümler için varyans analizi yapılmıştır. Verilen eğitim öğretmenlerin eşitlikçi cinsiyet rolüne ilişkin öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir fark vardır ($F(1,79)= 3.001, p= .000; Wilks' A= .026$). Verilen eğitimin etkisi çok yüksektir ($\eta_p^2 = .994$)

Tablo 24. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kadın Cinsiyet Rolüne Etkisi

	Değer	F	Hipotezin Sd	Hata Sd	p.	η_p^2	Etki
Kadın Cinsiyet Rolü	Wilks' Lambda	.015	5336.24	1	79	.000	.985

Tablo 24'e bakıldığında gerçekleştirilen eğitimin öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları arasında yer alan kadın cinsiyet rolüne etkisinin incelenmesi için; öntest-sontest puanları arasındaki farklılaşmanın anlamlılığını ölçmek amacıyla tekrarlı ölçümler için varyans analizi yapılmıştır. Öğretmenlere verilen eğitim öğretmenlerin kadın cinsiyet rolüne ilişkin öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir fark oluşturmuştur ($F(1,79)= 5336.24, p= .000; Wilks' A= .015$). Verilen eğitimin etkisi çok yüksektir ($\eta_p^2 = .985$).

Tablo 25. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Evlilikte Cinsiyet Rolüne Etkisi

	Değer	F	Hipotezin Sd	Hata Sd	p.	η_p^2	Etki
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Wilks' Lambda	.022	3555.00	1	79	.000	.978

Tablo 25'teki gibi gerçekleştirilen eğitimin öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları arasında yer alan evlilikte cinsiyet rolüne etkisinin incelenmesi için; öntest-sontest puanları arasındaki farklılaşmanın anlamlılığını ölçmek amacıyla tekrarlı ölçümler için varyans analizi yapılmıştır. Öğretmenlere verilen eğitim öğretmenlerin evlilikte cinsiyet rolüne ilişkin öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir fark oluşturmuştur ($F(1,79)= 3555.00, p=.000; Wilks' A= .022$). Verilen eğitimin etkisi çok yüksektir ($\eta_p^2 = .978$).

Tablo 26. Toplumsal Cinsiyet Eğitiminin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Geleneksel Cinsiyet Rolüne Etkisi

	Değer	F	Hipotezin Sd	Hata Sd	p.	η_p^2	Etki
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Wilks' Lambda	.012	6606.75	1	79	.000	.988

Tablo 26'da görüldüğü gibi gerçekleştirilen eğitimin öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları arasında yer alan geleneksel cinsiyet rolüne etkisinin incelenmesi için; öntest-sontest puanları arasındaki farklılaşmanın anlamlılığını ölçmek amacıyla tekrarlı ölçümler için varyans analizi yapılmıştır. Öğretmenlere verilen eğitim öğretmenlerin geleneksel cinsiyet rolüne ilişkin öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir fark oluşturmuştur ($F(1,79)= 6606.75, p= .000$; $Wilks' A= .012$). Verilen eğitimin etkisi çok yüksektir ($\eta_p^2 = .988$).

Tablo 27. Toplumsal Cinsiyet Eğitiminin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Erkek Cinsiyet Rolüne Etkisi

	Değer	F	Hipotezin Sd	Hata Sd	p.	η_p^2	Etki
Erkek Cinsiyet Rolü	Wilks' Lambda	.018	4347.33	1	79	.000	.982

Tablo 27'de görüldüğü üzere gerçekleştirilen eğitimin öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları arasında yer alan erkek cinsiyet rolüne etkisinin incelenmesi için; öntest-sontest puanları arasındaki farklılaşmanın anlamlılığını ölçmek amacıyla tekrarlı ölçümler için varyans analizi yapılmıştır. Öğretmenlere verilen eğitim öğretmenlerin erkek cinsiyet rolüne ilişkin öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir fark oluşturmuştur ($F(1,79)= 4347.33, p= .000$; $Wilks' A= .018$). Verilen eğitimin etkisi çok yüksektir ($\eta_p^2 = .982$).

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu çalışmada okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş çocuklarının anne-babalarına ve öğretmenlerine verilen Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin etkililiği araştırılmıştır. Araştırmadaki problem ve alt problemlere ilişkin ulaşılan bulguların incelenmesiyle sonuçlar ve öneriler açıklanmıştır.

5.1. Sonuçlar

Araştırmanın sonuçları "Anne-Babaların Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerine İlişkin Sonuçlar", "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Düzeylerine İlişkin Sonuçlar", "Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin Anne-Babaların Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerine Etkisine İlişkin Sonuçlar" ve "Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Düzeylerine Etkisine İlişkin Sonuçlar" şeklinde 4 başlık olarak belirtilmiştir.

5.1.1. Anne-Babaların Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerine İlişkin Sonuçlar

Araştırma bulguları incelendiğinde anne-babaların Toplumsal Cinsiyet Eğitimi öncesinde toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin düşük olduğu, yani toplumsal cinsiyet algılarının olumsuz olduğu görülmüştür. Çalışan ve çalışmayan tüm anne-babaların toplumsal cinsiyet eğitimi öncesinde toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Tablo 3'teki bulgular da göz önüne alındığında (annelerin %61,6'sı, babaların %2,9'u çalışmıyor) anne-babaların çalışıp çalışmamasının toplumsal cinsiyet algı düzeyleri üzerinde etkisi olmadığı düşünülebilir. Şirvanlı Özen'in (1992) çalışmasında annenin çalışıp çalışmaması durumunun cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargılar üzerinde bir etkisinin bulunmadığı sonucu da bunu desteklemektedir.

Kaçar (2019) çalışmasında annelere ait toplumsal cinsiyet algılarına ilişkin puan ortalamasının babalara göre daha yüksek olduğunu, erkeklere göre toplumsal cinsiyet algısı bağlamında daha az kalıp yargıya sahip olduğunu belirtmiştir. Kaçar (2019) çalışmasının sonucuna benzer olarak bu çalışma grubundaki annelerin toplumsal cinsiyet algı düzeyi öntest ve sontest ortalamaları, babaların toplumsal cinsiyet algı düzeyi öntest ve sontest ortalamalarından daha yüksek olduğu söylenebilir.

Toplumsal cinsiyet eğitimi sonrasında anne-babaların toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin yükseldiği görülmüştür. Bu sonuca benzer olarak Gönenç ve diğerleri (2018) çalışmalarının sonucunda toplumsal cinsiyet dersi alan öğrencilerin toplumsal cinsiyet algı ölçeği puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Bu açıdan bakıldığında Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin anne-babaların toplumsal cinsiyet algısını olumlu yönde yükselttiği söylenebilir.

5.1.2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Düzeylerine İlişkin Sonuçlar

Araştırma bulguları incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Eğitimi öncesinde toplumsal cinsiyet rolleri tutum düzeylerinin düşük olduğu yani geleneksel tutumlara sahip oldukları görülmüştür. Bu araştırma bulgusuna benzer olarak Chen ve Rao (2011) araştırmasında Çinli okul öncesi öğretmenlerinin Çin'in geleneksel toplumsal cinsiyet değerlerini, inançlarını ve kalıp yargılarını günlük olarak çocuklarla etkileşimlerinde sürdürdükleri görülmüştür. Asan'ın (2006) araştırmasında öğretmenlerin toplumsal yapıda, okul ortamında, sınıf içi değer ve uygulamalarında ve ders kitaplarında cinsiyetçilik algısına sahip olduğu görülmüş ve cinsiyetçi tutumlara rastlandığı belirtilmiştir.

Araştırma bulguları incelendiğinde Toplumsal Cinsiyet Eğitimi sonrasında okul öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutum düzeylerinin yükseldiği yani eğitim sonrası eşitlikçi tutumlara sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bayraktar (2019) ise araştırmasında okul öncesi öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının eşitlikçi olduğunu ve eleştirel düşünme eğilimlerinin yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Tablo 17'de görüldüğü üzere okul öncesi öğretmenlerinin sosyoekonomik durumlarının %80'inin orta, sadece %13,8'inin ortanın üzerinde olduğu düşünüldüğünde okul öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının sosyoekonomik durumlarından etkilendiği düşünülebilir ve Bayraktar'ın (2020) çalışmasında aile aylık gelirine göre Kadın Cinsiyet Rolü boyutunda tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunduğunu belirtmesi bunu desteklemektedir.

Tablo 13'te görüldüğü üzere okul öncesi öğretmenlerinin çalışma yılı çeşitlilik göstermekte fakat toplumsal cinsiyet rolleri tutum düzeyleri öntest puanları düşük olması ile benzerdir bu bağlamda çalışma yılının toplumsal cinsiyet rolleri tutum düzeylerinde farklılık oluşturmadığı söylenebilir. Bu düşünceyi destekler şekilde Bahtiyar Karaçıl (2020) araştırmasında okul öncesi öğretmenlerinin çalışma yılına göre toplumsal cinsiyet algı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık göstermediğini bulmuştur.

5.1.3. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin Anne-Babaların Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerine Etkisine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın bulguları incelendiğinde Toplumsal Cinsiyet Eğitimi, anne-babaların toplumsal cinsiyet algılarını belirlemeye yönelik yapılan öntest ve sontestten aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık vardır. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi anne-babaların toplumsal cinsiyet algılarında yüksek düzeyde değişime sebep olurken ebeveynlik durumu (anne-baba olma durumu) ile beraber etkisine bakıldığında fark yaratmamıştır. Araştırmanın genel sonucuna bakıldığında ise Toplumsal Cinsiyet Eğitimi gruplar içerisinde çok yüksek etkiye sahiptir. Altınova ve Adıgüzel (2013) yaratıcı drama yöntemiyle verilen toplumsal cinsiyet eğitimi programının değerlendirildiği araştırmasında benzer sonuçlara ulaşmıştır. Bu araştırmacıların elde ettikleri sonuçlara göre yaratıcı drama ile verilen toplumsal cinsiyet eğitimine katılan deney grubundaki kadınların deney öncesinde Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği puan ortalamalarının deney sonrasında yükseldiği belirtilmiştir. Deney ve kontrol grubunun sontest puanları arasında deney grubunun lehine anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir.

Kul Uçtu ve Karahan (2016) çalışmasında öğrencilerin cinsiyet rolleri, toplumsal cinsiyet algısı ve şiddet eğilimi arasındaki ilişkiyi incelemiş ve aralarında anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Bu bulgular doğrultusunda, toplumsal cinsiyet algısının olumlu yönde değişmesi için anne-babalara verilen Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin, çocukların toplumsal cinsiyet gelişimine etki eden anne-babaların toplumsal cinsiyet algısı ile ilişkisi olan şiddet eğiliminden uzak kalmaları konusunda da önemli etkisi olduğu söylenebilir.

5.1.4. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Düzeylerine Etkisine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın bulguları incelendiğinde Toplumsal Cinsiyet Eğitimi, okul öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik yapılan TCRTÖ'nün tüm alt boyutlarından aldıkları öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir farklılık vardır. Araştırmanın genel sonucuna bakıldığında ise Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin etkisi çok yüksektir. Özcan (2012) da toplumsal cinsiyet eğitiminin toplumsal cinsiyet rol tutumları üzerine etkisini incelediği araştırmasında benzer sonuçlara ulaşmıştır. Öğrencilerin eğitim öncesi aldıkları puan ortalamalarının eğitimden sonra yükseldiği bulgusuna ulaşmıştır. Özcan'ın (2012) araştırmasında toplumsal cinsiyete yönelik verilen eğitimin öğrencilerin toplumsal cinsiyet tutumlarında geleneksel tutumdan eşitlikçi tutuma doğru olumlu yönde bir farklılaşma olduğu görülmektedir.

Bu araştırmanın bulgularına benzer olarak Acar Erdol (2017) araştırmasında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitim Programı uygulanan deney grubunda yer alan öğretmen adaylarının, öntest ve sontest puanları arasında sontest lehine anlamlı bir fark olduğunu tespit etmiştir.

5.2. Öneriler

Araştırmadaki bulguların temelinde varılan sonuçlara ilişkin öneriler "Anne-Babalara Yönelik Öneriler", "Öğretmenlere Yönelik Öneriler" ve "Araştırmacılara Yönelik Öneriler" şeklinde 3 başlıkta belirtilmiştir.

5.2.1. Anne-Babalara Yönelik Öneriler

Anne-babaların toplumsal cinsiyet algısının farklılaşmasıyla çocuklarını olumsuz toplumsal cinsiyet algılarıyla yönlendirmemeleri beklenmekle birlikte, toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığı olan anne-babaların çocuklarındaki kalıp yargılara dayalı davranış ve düşüncelerin azaltılmasında önemi büyüktür. Bu sebeple anne-babalara toplumsal cinsiyetle ilgili günlük hayatta kullandıkları dil, çocukların oyun, oyuncak ve arkadaş tercihleri, çocuklarının sevdiği renkleri ve objeleri, hayalindeki meslekleri ve kişisel özelliklerini cinsiyetlere ait kategoriye sokmadan desteklemeleri ve ayırmaştırmamaları konusunda toplumsal cinsiyet eğitimi düzenlenebilir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet eğitimi sonrasında anne-babaların kalıp yargılardan uzaklaşarak toplumsal cinsiyet eşitliği bilinciyle çocuklarının tutum ve davranışına olumlu etki etmesi sağlanabilir.

5.2.2. Öğretmenlere Yönelik Öneriler

Öğretmenlere, çocukları cinsiyet rolleriyle kısıtlamadan eğitim verebilmesi için çocukların seçecekleri oyunculara, hangi merkezde oynayacağına, hangi cinsiyetten arkadaşı ile oynamayı tercih edeceğine toplumsal cinsiyet rollerinin etkisinde kalarak müdahalede bulunmamaları ve ayrıca kullanacağı sözel ifadelerin toplumsal cinsiyet kalıp yargılarından arındırılmış olması için toplumsal cinsiyet eğitimi verilebilir. Öğretmen adaylarına sınıflarında meslekler, renkler, oyuncaklar ve eğitim materyalleriyle ilgili toplumsal cinsiyet eşitliği mesajlarının verildiği, cinsiyete bağlı ayrıştırılmamış etkinliklere yer vererek çocuklara olumlu bir tutum sergilemeleri için üniversitelerde ders programı kapsamında veya hizmet içi eğitimde toplumsal cinsiyet eğitimi verilebilir. Ayrıca öğretmenler tarafından çocukların aileleri ile iletişimde bulunarak toplumsal cinsiyet konulu eğitimler düzenlenebilir ve böylece çocuk üzerindeki toplumsal cinsiyet kalıp yargısal yönlendirmeler azaltılmış olacaktır. Sonuç olarak öğretmenler eğitim programlarını düzenleyerek toplumsal cinsiyet eşitliği kazandırmaya yönelik uygulamalara eğitim programlarında yer vermesiyle okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet kalıp yargılar ile kısıtlanmadan eğitim alabilmesini sağlamalıdır.

5.2.3. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Araştırma okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş çocukların anne-babaları ve okul öncesi öğretmenleri ile yapılmıştır. Diğer bölümlerdeki öğretmenler, çeşitli yaştaki çocuklar ve anne-babalarıyla, farklı anne-babalara ve okul öncesi öğretmenlerine toplumsal cinsiyet eğitimi verilerek çalışmalar yapılabilir ve karşılaştırılabilir. Araştırma farklı sosyoekonomik düzeye sahip aile gruplarına uygulanıp elde edilen sonuçlar arasındaki farklılıklar ortaya konabilir ve araştırma daha büyük örneklem gruplarına uygulanabilir.

Araştırmada toplumsal cinsiyet eğitimi devlete ait anaokullarındaki ve anasınıflarındaki 4-6 yaş çocukların anne-babaları ve okul öncesi öğretmenlerine uygulanmıştır. Araştırmacılar özel kurumlardaki çocuklar, anne-babaları ve okul öncesi öğretmenleriyle toplumsal cinsiyet konusuna ilişkin araştırmalar uygulayabilir. Toplumsal Cinsiyet Eğitimi'nin etkililiğini farklı değişkenler ağıısından inceleyebilir ve farklı değişkenlerin toplumsal cinsiyet gelişimine etkisini araştırabilir.

KAYNAKÇA

- Acar Erdol, T. (2017). *Toplumsal cinsiyet eşitliği eğitim programının hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Acar Erdol, T. (2019). *Toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi*. Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Akın, A. ve Demirel, S. (2003). Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkileri. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi Halk Sağlığı Özel Eki.*, 25 (4), 73-83.
- Akın, A. (2018). Toplumsal cinsiyet, eşitlik ve insan hakları. A. Akın ve S. Özpınar (Editörler), *Toplumsal cinsiyet ve kadın sağlığı* içinde (s. 1-15). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Alabay, E. ve Yağan Güder, S. (2015). Oyuncak reklamlarının mesajı: "Bana cinsiyetini söyle sana oyuncağını söyleyeyim...". *Akdeniz Üniversitesi 1. Dil, Kültür ve Edebiyat Çalıştayı*, 1-16.
- Alkan Ersoy, Ö. (2018). Cinsel gelişimle ilgili temel kavramlar ve okul öncesi dönemde cinsel eğitim. İ. Artan (Ed), *Cinsel gelişim ve eğitim* içinde (s.12-30). Ankara: Hedef CS Yayıncılık.
- Altınova, H. H. ve Adıgüzel, Ö. (2013). Yaratıcı drama yöntemiyle verilen toplumsal cinsiyet eğitimi programının değerlendirilmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 8 (16), 15-32.
- Altınova, H. H. ve Duyan, V. (2013). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması, *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 24 (2), 9-22.
- Artan, İ. ve Tuğrul, B. (2001). Çocukların cinsel eğitimi ile ilgili anne görüşlerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (20), 141-149.
- Artan Özorun, B. (2018). Medya, çocuk ve toplumsal cinsiyet: Ali hep topu tutarken, Ayşe ip mi atlamalı? İ. Artan (Ed.), *Cinsel gelişim ve eğitim* içinde (s. 162-178). Ankara: Hedef CS Basın Yayın.
- Asan, H. T. (2006). *Ders kitaplarında cinsiyetçilik ve öğretmenlerin cinsiyetçilik algılarının saptanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ata, S. (2016). Aile ve toplumsal cinsiyet. S. Yağan Güder (Ed.), *Erken çocuklukta cinsel eğitim ve toplumsal cinsiyet* içinde (s. 99-118). Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Ata Doğan, S., Atış Akyol, N. ve Güney Karaman, N. (2018a). Beş yaş çocuklarının cinsiyet kalıp yargı düzeyleri ve evdeki cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri, *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4 (3), 53-65.

- Ata Doğan, S., Atış Akyol, N. ve Güney Karaman, N. (2018b). İlkokul döneminde cinsel gelişim ve eğitim. İ. Artan (Ed.), *Cinsel gelişim ve eğitim* içinde (s. 96-110). Ankara: Hedef CS Basın Yayın.
- Aydilek ifti, M. (2011). *ğretmenlerin ve farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip anne-babaların cinsiyet rolleri algısının 60-72 ay arası çocukların oyuncak tercihleri ve akran etkileşimleri ile ilişkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Adana: ukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydilek ifti, M. Ve zgn, . (2011). Okul ncesi dönemdeki çocukların oyuncak tercihlerinin ve akran etkileşimlerinin ebeveyn cinsiyet rolleri algısı bağlamında incelenmesi. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6 (3), 2247-2261.
- Bahtiyar Karaıl, S. (2020). *Okul ncesi ğretmenlerinin toplumsal cinsiyet algılarının çeşitli faktörlere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory of mass communication. *Media Psycholog*, 3, 265-299.
- Bayhan, P. S., Artan. İ. (2005). *ocuk gelişimi ve eğitimi*. İstanbul: Morpa Yayıncılık.
- Bayraktar, E. (2020). Toplumsal cinsiyet rollerini etkileyen faktörler. F. Başar (Ed.), *Toplumsal cinsiyet* içinde (s. 22-34). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Bayraktar, S. (2019). *Okul ncesi ğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin tutumları ile eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Okan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Bayramoğlu, L. (2015). *Okul ncesi dönem çocuklarının cinsiyet rollerine ilişkin algılarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs: Doğu Akdeniz Üniversitesi.
- Bee, H. and Boyd, D. (2009). *ocuk gelişim psikolojisi* (ev: O. Gündüz). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Bem, S. L. (1974). The measurement of psychological androgyny. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42 (2), 155-162.
- Bem, S. L. (1981). Gender schema theory: A cognitive account of sex typing. *Psychological Review*, 88 (4), 354-364.
- Best, D. L., Williams, J. E., Cloud, J. M., Davis, S. W., Robertson, L. S., Edwards, J. R., Giles, H., and Fowles, J. (1977). Development of sex-trait stereotypes among young children in United States, England and Ireland. *Child Development*, 48, 1375-1384.
- Bhasin, K. (2003). Toplumsal cinsiyet "bize yklenen roller". (ev: Kader Ay). *Liseli Kvlcım Eğitim Broşürleri*, 1-71.
- Bozer, C. (2021). *Okul ncesi dönem çocuklarının toplumsal cinsiyet algılarında medyanın rolüne ilişkin ebeveynlerinin ve ğretmenlerinin bakış aularının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: ukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Bulut Pedük, Ş. (2016). Cinsel eğitimde aileye-öğretmene düşen görevler ve sık karşılaşılan sorular ile olası cevap önerileri. S. Yağan Güder (Ed.), *Erken çocuklukta cinsel eğitim ve toplumsal cinsiyet içinde* (s. 17-36). Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Bussey, K. and Bandura. A. (1999). Sociel cognitive theory of gender development and differentiation. *Psychological Review*, 106 (4), 676-713.
- Büyüköztürk. Ş. (2006). *Soysal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2019). *Soysal bilimler için veri analizi el kitabı istatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum*. (25. baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Erkan Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2019). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (27. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Chen, E.S. and Rao, N. (2011). Gender socialization in Chinese kindergartens: Teachers' contributions. *Sex Roles*, 64, 103-116.
- Çalışandemir, F., Bencik, S. ve Artan, İ. (2008). Çocukların cinsel eğitimi: geçmişten günümüze bakış. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 33 (150), 14-27.
- Çelik, N. (2020). Toplumsal cinsiyet ile ilgili kuramlar. F. Başar (Ed.), *Toplumsal cinsiyet içinde* (s. 7-20). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Çelik, Ö. (2008). *Ataerkil sistem bağlamında toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin benimsenmesi*. Yayımlanmamış Master Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çer, E. (2017). Çocuk edebiyatında toplumsal cinsiyetsiz karakterler: Bir araştırma örneği. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14-1 (27), 389-408.
- Demircioğlu, H. (2018). Toplumsal cinsiyet. İ. Artan (Ed.), *Cinsel Gelişim ve Eğitim içinde* (s. 146-160). Ankara: Hedef CS Basın Yayın.
- Deniz, A. (2016). Medya ve toplumsal cinsiyet. S. Yağan Güder (Ed.), *Erken çocuklukta cinsel eğitim ve toplumsal cinsiyet içinde* (s. 119-133). Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Dökmen, Z. Y. (2019). *Toplumsal cinsiyet, sosyal psikolojik açıklamalar*. (10. baskı) İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Erbaş, S. (2019). Küçük zihinlere yerleştirilen toplumsal cinsiyet rolleri. *Mavi Atlas*, 7 (1), 185-210.
- Erzaybek, B. (2015). *Anne-babaların çocuklarını yetiştirirken benimsedikleri toplumsal cinsiyet rolleri tutumları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Esen, E., Siyez, D. M., Soylu, Y. ve Demirgürz, G. (2017). Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet algısının toplumsal cinsiyet rolü ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8 (1), 46-63.
- Esmer, Y. (2012). Türkiye değerler atlası. https://www.academia.edu/9620697/T%C3%BCrkiye_De%C4%9Ferler_Atlas%C4%B1_2012 (Erişim Tarihi: 07.11.2020).

- Field, A. (2000). *Discovering statistics using spss for windows*. London-Thousand Oaks - New Delhi: Sage Publications.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. London: SAGE.
- Frable, E.D. (1997). Gender, racial, ethnic, sexual, and class identities. *Annual Review of Psychology*, 48, 139-162.
- Friedman, C. K., Leaper, C. and Bigler, R. S. (2007). Do mothers' gender-related attitudes or comments predict young children's gender beliefs? *Parenting: Science and Practice*, 7 (4), 357-366.
- Freeman, N.K. (2007). Preschoolers' perceptions of gender appropriate toys and their parents' beliefs about genderized behaviors: Miscommunication, mixed messages, or hidden truths? *Early Childhood Education Journal*, 34 (5), 357-366.
- Göktaş, Ö. (2020). Çocuk oyuncaklarındaki toplumsal cinsiyet olgusu. *Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 2 (1), 29-34.
- Güldü, Ö. ve Kart, M.E. (2007). Toplumsal cinsiyet rolleri ve siyasal tutumlar. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 64 (3), 98-116.
- Gönenç, İ. M., Topuz, Ş., Yılmaz Sezer, N., Yılmaz, S. ve Büyükkayacı Duman, N. (2018). Toplumsal cinsiyet dersinin toplumsal cinsiyet algısına etkisi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7 (1), 22-29.
- Gül Ünlü, D. (2020). *Toplumsal cinsiyet ve kişilerarası iletişim engelleri kalıpyargı, önyargı, ayrımcılık*. Konya: Nüve Kültür Merkezi.
- Gündüz Kalan, Ö. (2010). Reklamda çocuğun toplumsal cinsiyet teorisi bağlamında konumlandırılışı: "Kinder" reklam filmleri üzeri bir inceleme. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 75-89.
- Gündüz Şentürk, S. (2015). *Okul öncesi dönem çocukları için basılan resimli öykü kitaplarının toplumsal cinsiyete ilişkin kalıp yargılar yönünden incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güney, O. (2012). *5-6 yaş çocuklarında algılanan cinsiyet kalıpyargılarına ilişkin ebeveyn beklentileri ile oyuncak tercihleri arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Haugh, S. S., Hoffman, C. D. and Cowan, G. (1980). The eye of the very young beholder: Sex typing of infants by young children. *Child Development*, 51 (2), 598-600.
- Joel, D. and Vishanski, L. (2019). *Gender mosaic*. Great Britain: Octopus Publishing Group.
- Kaçar, E. (2019). *48-72 aylık çocukların toplumsal cinsiyet kalıpyargıları ile ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kalaycı, N. (2015). Analyses of the cartoon series from a gender equality perspective: Pepee. *Education and Science*, 40 (177), 243-270.

- Kale, M. ve Özgün, Ö. (2016). Cinsiyet rolü gelişimi ve bu gelişimi etkileyen faktörler. S. Yağan Güder (Ed.), *Erken çocuklukta cinsel eğitim ve toplumsal cinsiyet içinde* (s. 79-93). Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Karkıner, N. (2016). Toplumsal cinsiyet ve toplumsal cinsiyete farklı kuramsal yaklaşımlar. S. Yağan Güder (Ed.), *Erken çocuklukta cinsel eğitim ve toplumsal cinsiyet içinde* (s. 51-77). Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Koyuncu Şahin, M. ve Çoban, A. (2019). Türkiye’de eğitim alanında toplumsal cinsiyet üzerine yapılmış çalışmalara toplu bir bakış. *Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12 (64), 589-599.
- Koyuncu Şahin, M., Esen Çoban, A. ve Korkmaz, A. (2018). Toplumsal cinsiyet eşitliği ve Türk eğitim sistemindeki yeri: okul öncesi öğretmen adaylarının gözünden. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3 (2), 735-752.
- Köseler, F. (2009). *Okul öncesi öykü ve masal kitaplarında toplumsal cinsiyet olgusu*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kul Uçtu, A. ve Karahan, N. (2016). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin cinsiyet rolleri, toplumsal cinsiyet algısı ve şiddet eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5 (8), 2882-2905.
- Martin, C.L., Ruble D.N. and Szkrybalo J. (2002). Cognitive theories of early gender development. *Psychological Bulletin*, 128 (6), 903–933.
- Martin, C. L. and Ruble, D.N. (2004). Childrens search for gender cues: Cognitive perspectives on gender development. *Current Directions in Psychological Science*, 13 (2), 67–70.
- Öngen, B. ve Aytaç, S. (2013). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi. *Sosyoloji Konferansları*, 48, 1-18.
- Özaydınlık, K. (2014). Toplumsal cinsiyet temelinde Türkiye’de kadın ve eğitim. *Sosyal Politikaları Çalışmaları Dergisi*, (33), 93-112.
- Özcan, A. (2012). *Toplumsal cinsiyet eğitiminin üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rol tutumlarına etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Özdemir, E. (2006). *Okulöncesi dönem çocuklarının cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargılarının incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özkan, B. (2009). *Okul öncesi dönem 5-6 yaş çocuklarının cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Rust, J., Golombok, S, Hines, M., Johnson, K., Golding, J. and ALSPAC Study Team. (2000). The role of brothers and sisters in the gender development of preschool children. *Journal of Experimental Child Psychology* 77, 292–303.
- Savaş, G. (2018). Türkiye’de yaşayan bireylerin toplumsal cinsiyet eşit(siz)liği algısı. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 1 (2), 101-121.

- Sayılan, F. (2012). *Toplumsal cinsiyet ve eğitim*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Seitz, M., Lenhart, J. and Rübsam, N. (2020). The effects of gendered information in stories on preschool children's development of gender stereotypes. *British Journal of Developmental Psychology*, 38, 363-390.
- Senemoğlu, N. (1994). Okul öncesi eğitim programı hangi yeterlilikleri kazandırmalıdır? *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 21-30.
- Sezer, M.Ö. (2019). *Masallar ve toplumsal cinsiyet*. (4. baskı). İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Şıvgın, N. (2015). *Cinsiyet rolleri eğitim etkinliklerinin anasınıfına devam eden 60-72 aylık çocukların toplumsal cinsiyet kalıpyargılarına etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü .
- Şirvanlı Özen, D. (1992). *Annenin çalışma durumu ve ebeveynin benimsediği cinsiyet rolü değişkenlerinin çocuğun cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıpyargılarının gelişimi üzerindeki rolleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tantekin Erden, F. (2016). Okul öncesi eğitim kurumları okul öncesi öğretmeni ve toplumsal cinsiyet. S. Yağan Güder (Ed.), *Erken çocuklukta cinsel eğitim ve toplumsal cinsiyet içinde* (s. 177-198). Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Tatar, M. and Emmanuel, G. (2001). Teachers' perception of their students' gender roles. *The Journal of Educational Research*, 94 (4), 215-224.
- Trautner, H.M., Ruble, D.N., Cyphers, L., Kirsten, B., Behrendt, R. and Hartmann, P. (2005). Rigidity and flexibility of gender stereotypes in childhood: Developmental or differential? *Infant and Child Development*, 14, 365-381.
- TUİK (2020). İstatistiklerle Kadın. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2019-33732> (Erişim Tarihi: 08.11.2020).
- Tuncer, M., Gezer Şen, B. (2018). Okul öncesi eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik Türkiye'de yapılan çalışmalar. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırma Dergisi*, 5 (12), 870-882.
- Uluyağcı, C. ve Yılmaz, R. A. (2007). Televizyon reklamlarında çocuğa ilişkin toplumsal cinsiyet rollerinin sunumu. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 6, 141-157.
- Usta, K. (2018). *Toplumsal cinsiyet rolleri açısından "aile" ve günümüz sanatındaki yansımaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı, *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, 35, 29-56.
- Ward, C. (1985). Sex trait stereotypes in Malaysian children. *Sex Roles*, 12, 35-45.
- Williams, J. E., Bennett, S. M. and Best, D. L. (1975). Awareness and expression of sex stereotypes in young children. *Developmental Psychology*, 11 (5), 635-642.

- Yağan, Güder, S. (2014). *Okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet algılarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans/Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yağan Güder, S. (2016). Erken çocuklukta toplumsal cinsiyet sorgulamaları: öneriler ve etkinlikler. S. Yağan Güder (Ed.), *Erken Çocuklukta Cinsel Eğitim ve Toplumsal Cinsiyet* içinde (s. 199-215). Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Yağan Güder, S. ve Alabay, E. (2016). 3-6 yaş arasındaki çocukların oyuncak tercihlerinin toplumsal cinsiyet bağlamında incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 17 (2), 91-111.
- Yağan Güder, S. ve Güler Yıldız, T. (2016). Okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet algılarında ailenin rolü. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (2), 424-446.
- Yağan Güder, S., Ay, A., Saray, F. ve Kılıç, İ. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının izledikleri çizgi filmlerin toplumsal cinsiyet kalıpyargıları açısından incelenmesi: Niloya örneği. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5 (2), 96-111.
- Yılmaz, D. V., Zeyneloğlu, S., Kısa, S., Taşkın, L. ve Eroğlu, K. (2009). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Uluslar Arası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6 (1), 777-792.
- Yörükoğlu, A. (1987). *Çocuk ruh sağlığı*. (13. Baskı) Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Zeyneloğlu, S. (2008). *Ankara'da hemşirelik öğrenimi gören üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Zeyneloğlu, S. ve Terzioğlu, F. (2011). Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 409-420.

EKLER

EK 1: Veri Toplama Araçları Kullanım İzni

Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği İzin Belgesi

1 Şub 2019
21:05

Veli Duyan
Alıcı: ben

Sayın Şeyma Dağdeviren,

Ölçeği çalışmanızda kullanmanızdan memnuniyet duyar, çalışmanızda başarılar dilerim. İyi günler, iyi çalışmalar. Prof. Dr. Veli Duyan

From: Şeyma Dağdeviren
To:
Sent: Friday, February 1, 2019 5:49 PM
Subject:

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği İzin Belgesi

Şeyma Dağdeviren
Alıcı:

12 Ara 2019
14:04

Merhaba, ben Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi'nde Okul Öncesi Eğitimi alanında yüksek lisans yapıyorum. Eğer izniniz olursa tezimde Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinizi okul öncesi öğretmenlerine yönelik kullanmak istiyorum teşekkürler, iyi günler.

Simge.Zeyneloğlu
Alıcı: ben

12 Ara 2019
15:42

Merhaba
Ölçeğe ilişkin bilgiler ektedir. İyi çalışmalar dilerim.

EK 2: Milli Eğitim İzin Yazısı

T.C.
BALIKESİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 99191664-605.01-E.16908450
Konu : Araştırma İzni

18.11.2020

VALİLİK MAKAMINA
BALIKESİR

İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21/01/2020 tarih ve 2020/2 sayılı genelgesi.
b) Şeyma DAĞDEVİREN'in 16/11/2020 tarih ve 16759185 kayıt sayılı dilekçesi.

Başvuru Sahibinin Adı Soyadı	Şeyma DAĞDEVİREN
Danışmanı	Dr. Ört. Üyesi Kazım BİBER
Kurumu/Üniversite/Görev Yeri	Balıkesir Üniversitesi
Alan/Bölüm	Sosyal Bilimler Enstitüsü/ Temel Eğitim Anabilim Dalı- Okul Öncesi Eğitimi
Tez,Araştırma veya Anketin Konusu	Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 4-6 Yaş Çocukların Anne- Babalarına ve Öğretmenlerine Verilen Toplumsal Cinsiyet Eğitiminin Etkililiğinin İncelenmesi
Başvuru Tarihi	16/11/2020
Çalışma Başlama Tarihi	31/12/2020
Çalışma Bitiş Tarihi	28/02/2021
Veri Toplama Araçları	<ul style="list-style-type: none">• Toplumsal Cinsiyet Algı Örneği• Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği• Veli Onam formu
Araştırma Türü	Tez Çalışması
ÇALIŞMA YAPILACAK EĞİTİM KURUMLARININ LİSTESİ	
Karesi/ Ece Amca İlkokulu (Anasınıfı)	Karesi/ Naciye Kabakçı Anaokulu
Karesi/ Zübeyde Hanım Anaokulu	Altıeylül/ General Kemal Balıkesir Ortaokulu (Anasınıfı)
Altıeylül/ Kadriye Kemal Gürel İlkokulu (Anasınıfı)	Altıeylül/ Necatibey Eğitim Fakültesi Anaokulu
Altıeylül/ Sabiha Gökçen Anaokulu	Altıeylül/ Burhan Erdayı İlkokulu
Altıeylül/ Hatice Fahriye Eğinlioğlu İlkokulu (Anasınıfı)	Karesi/ Sıdıka Sami Kula Anaokulu
Karesi/ Ali Hikmet Paşa İlkokulu	Karesi/ Süeybe Karakuş Anaokulu
Karesi/ Şehit Mesut Yağan Anaokulu	

16/11/2020 tarihli araştırma izni başvurusu 21.01.2020 tarih ve 2020/2 sayılı araştırma, yarışma ve sosyal etkinlik izinlerine ilişkin genelge kapsamında değerlendirilmiştir. Lisans, lisansüstü, TÜBİTAK çalışmalarına ve seminer ödevlerine veri toplamak amacıyla, araştırma önerisinin ve veri toplama araçlarının içerik ve kapsam yönünden Türk Millî Eğitiminin amaçlarına uygun olduğu, millî ve manevî değerlere aykırı ve kişilik haklarını zedeleyecek herhangi bir unsur taşımadığı görülmüştür.

Bakanlığımıza bağlı okul ve kurumlarda yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik izinleri ilgi (a) genelge gereğince yukarıdaki bilgileri belirtilen çalışmanın, eğitim kurumlarında, okul/kurum müdürlüklerinin denetiminde, öğrenci ve velilerin kişisel bilgilerinin alınmaması/verilmemesi kaydı ile yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Hüseyin AŞIK
Müdür a.
İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

Ek : Anket Formu (6 Sayfa)

OLUR
18.11.2020
Yakup YILDIZ
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 0280-1b55-3bdd-9c73-7637 kodu ile teyit edilebilir.

EK 3: Anne-Babalara Uygulanan Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği

ONAM FORMU

Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 4-6 Yaş Çocukların Anne-Babalarına ve Öğretmenlerine
Verilen Toplumsal Cinsiyet Eğitiminin Etkililiğinin İncelenmesi

Sayın veli,

Sizi Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi Yüksek Lisans Tezi araştırması kapsamında yukarıda adı yazılı araştırmaya katılmaya davet ediyoruz. Bu çalışma tez danışmanı Dr. Öğretim Üyesi Kazım BİBER yönetiminde Yüksek Lisans öğrencisi Şeyma DAĞDEVİREN tarafından yürütölmektedir. Aşağıdaki bilgileri lütfen dikkatlice okuyunuz, sorularınız olursa sorunuz ve açık yanıtlar isteyiniz.

Bu araştırmada, okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş çocukların anne-babalarına ve öğretmenlerine verilen toplumsal cinsiyet eğitiminin etkili olmasını hedefliyoruz. Ayrıca, bazı değişkenler açısından okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş çocukların anne-babalarının toplumsal cinsiyet algısı, öğretmenlerinin ise toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları belirlenecektir.

Bu araştırmada yer almak sizin isteğinize bağlıdır. Bu araştırmanın sonuçları bilimsel amaçlarla kullanılacaktır.Siz anne ve babalardan elde edilen tüm bilgiler gizli tutulacak, araştırma yayınlandığında kimlik bilgileri gizliliğini koruyacaktır.

Yukarıda yer alan ve araştırmaya başlanmadan önce gönüllölere verilmesi gereken bilgileri içeren metni okudum. Eksik kaldığını düşündüğüm konularda sorularımı araştırmacılara sordum ve doyurucu yanıtlar aldım. Bu koşullar altında, araştırma kapsamında elde edilen şahsıma ait bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını, gizlilik kurallarına uyulmak kaydıyla sunulmasını ve yayınlanmasını, hiçbir baskı ve zorlama altında kalmaksızın, kendi özgür irademle kabul ettiğimi beyan ederim.

__ / __ / ____

İmza

Ad- Soyad

TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI ÖLÇEĞİ

Sevgili Anne-Babalar,

Bu ölçekteki cümleler, siz anne-babaların toplumsal cinsiyet algısını belirlemek için hazırlanmıştır. Sonuçlar yalnızca araştırma amacıyla kullanılacaktır. Bu cümlelerden hiçbirisinin doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşünüzü yansıtmalıdır. Görüşünüzü belirtirken önce cümleyi dikkatlice okuyunuz sonra, aşağıda yer alan ifadelere ne derece katıldığınızı “Tamamen katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum”, “Tamamen katılıyorum” seçeneklerinden birini (x) işareti ile belirtiniz. Lütfen bütün cümleleri işaretlemeyi unutmayınız.

-Bu formu yalnızca **anneler** dolduracaktır.

	Tamamen katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1. Evlilik, kadının çalışmasına engel olmaz.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Kadın sadece ailesinin ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Çalışan kadın da çocuklarına yeterince zaman ayırabilir.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Kadınlar anne olduktan sonra çalışmamalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Kadın sıyasetçiler de başarılı olabilir.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Kadınlar evlendikten sonra çalışmamalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Çalışma hayatı kadının ev işlerini aksatmasına neden olmaz.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Çalışan bir kadın hayatın daha çok zevk alır.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Kadınlar erkekler tarafından her zaman korunmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Kocasını izin vermiyorsa kadın çalışmamalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Kadınlar yönetici olabilir.	☐	☐	☐	☐	☐
12. Çalışan bir kadın kazandığı geliri eşine vermelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
13. Çalışan bir kadın çocuklarına daha iyi anne olur.	☐	☐	☐	☐	☐
14. Erkekler de çamaşır bulaşık gibi ev işlerini yapmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
15. Kocasız kadın sahipsiz eve benzer.	☐	☐	☐	☐	☐
16. Bir ailenin gelirini erkekler sağlamalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
17. Kadınlar kendi başına ticarethane gibi yerler (kafé, market, gıda gibi) açmamalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
18. Kadınların birinci görevi ev işlerini üstlenmektir.	☐	☐	☐	☐	☐
19. Bir kadın kocasından fazla para kazanmamalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
20. Erkek her zaman evin reisi olmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
21. Toplumun liderliği genellikle erkeklerin elinde olmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
22. Kız çocuklarına da erkek çocuklar kadar özgürlük verilmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
23. Bir kadın kendi haklarına sahip olabilmesi için gerekirse kocasına karşı çıkabilmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
24. Kadın kocasından yaş olarak daha küçük olmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
25. Ailedeki önemli kararları erkekler vermelidir.	☐	☐	☐	☐	☐

TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI ÖLÇEĞİ

Sevgili Anne-Babalar,

Bu ölçekteki cümleler, siz anne-babaların toplumsal cinsiyet algısını belirlemek için hazırlanmıştır. Sonuçlar yalnızca araştırma amacıyla kullanılacaktır. Bu cümlelerden hiçbirisinin doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşünüzü yansıtmalıdır. Görüşünüzü belirtirken önce cümleyi dikkatlice okuyunuz sonra, aşağıda yer alan ifadelere ne derece katıldığınızı “Tamamen katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum”, “Tamamen katılıyorum” seçeneklerinden birini (x) işareti ile belirtiniz. Lütfen bütün cümleleri işaretlemeyi unutmayınız.

-Bu formu yalnızca **babalar** dolduracaktır.

		Tamamen katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1.	Evlilik, kadının çalışmasına engel olmaz.	☐	☐	☐	☐	☐
2.	Kadın sadece ailesinin ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
3.	Çalışan kadın da çocuklarına yeterince zaman ayarabilir.	☐	☐	☐	☐	☐
4.	Kadınlar anne olduktan sonra çalışmamalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
5.	Kadın siyasetçiler de başarılı olabilir.	☐	☐	☐	☐	☐
6.	Kadınlar evlendikten sonra çalışmamalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
7.	Çalışma hayatı kadının ev işlerini aksatmasına neden olmaz.	☐	☐	☐	☐	☐
8.	Çalışan bir kadın hayattan daha çok zevk alır.	☐	☐	☐	☐	☐
9.	Kadınlar erkekler tarafından her zaman korunmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
10.	Kocasız kadın çalışmamalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
11.	Kadınlar yönetici olabilir.	☐	☐	☐	☐	☐
12.	Çalışan bir kadın kazandığı geliri eşine vermelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
13.	Çalışan bir kadın çocuklarına daha iyi anne olur.	☐	☐	☐	☐	☐
14.	Erkekler de çamaşır bulaşık gibi ev işlerini yapmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
15.	Kocasız kadın sâhipsiz eve benzer.	☐	☐	☐	☐	☐
16.	Bir ailenin gelirini erkekler sağlamalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
17.	Kadınlar kendi başına ticarethane gibi yerler (kafé, market, suşluk gibi) açmamalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
18.	Kadınların birinci görevi ev işlerini üstlenmektir.	☐	☐	☐	☐	☐
19.	Bir kadın kocasından fazla para kazanmamalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
20.	Erkek her zaman evin reisi olmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
21.	Toplumun liderliği genellikle erkeklerin elinde olmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
22.	Kız çocuklarına da erkek çocuklar kadar özgürlük verilmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
23.	Bir kadın kendi haklarına sahip olabilmesi için gerekirse kocasına karşı çıkabilmelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
24.	Kadın kocasından yaş olarak daha küçük olmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
25.	Ailedeki önemli kararları erkekler vermelidir.	☐	☐	☐	☐	☐

EK 4: Öğretmenlere Uygulanan Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği

ONAM FORMU

Okul Öncesi Eğitime Devam Eden 4-6 Yaş Çocukların Anne-Babalarına ve Öğretmenlerine Verilen Toplumsal Cinsiyet Eğitiminin Etkililiğinin İncelenmesi

Sayın öğretmenler,

Sizi Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi Yüksek Lisans Tezi araştırması kapsamında yukarıda adı yazılı araştırmaya katılmaya davet ediyoruz. Bu çalışma tez danışmanı Dr. Öğretim Üyesi Kazım BİBER yönetiminde Yüksek Lisans öğrencisi Şeyma DAĞDEVİREN tarafından yürütülmektedir. Aşağıdaki bilgileri lütfen dikkatlice okuyunuz, sorularınız olursa sorunuz ve açık yanıtlar isteyiniz.

Bu araştırmada, okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş çocukların anne-babalarına ve öğretmenlerine verilen toplumsal cinsiyet eğitiminin etkili olmasını hedefliyoruz. Ayrıca, bazı değişkenler açısından okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş çocukların anne-babalarının toplumsal cinsiyet algısı, öğretmenlerinin ise toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları belirlenecektir.

Bu araştırmada yer almak sizin isteğinize bağlıdır. Bu araştırmanın sonuçları bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Siz öğretmenlerden elde edilen tüm bilgiler gizli tutulacak, araştırma yayınlandığında kimlik bilgileri gizliliğini koruyacaktır.

Yukarıda yer alan ve araştırmaya başlanmadan önce gönüllülere verilmesi gereken bilgileri içeren metni okudum. Eksik kaldığını düşündüğüm konularda sorularımı araştırmacılara sordum ve doyurucu yanıtlar aldım. Bu koşullar altında, araştırma kapsamında elde edilen şahsıma ait bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını, gizlilik kurallarına uyulmak kaydıyla sunulmasını ve yayınlanmasını, hiçbir baskı ve zorlama altında kalmaksızın, kendi özgür irademle kabul ettiğimi beyan ederim.

___/___/___

İmza

Ad- Soyad

EK-3 TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUM ÖLÇEĞİ

Sevgili Öğretmenler,

Bu ölçekteki cümleler, siz öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarınızı belirlemek için hazırlanmıştır. Sonuçlar yalnızca araştırma amacıyla kullanılacaktır. Bu cümlelerden hiçbirinin doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Her cümle ile ilgili görüş, kişiden kişiye değişebilir. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşünüzü yansıtmalıdır. Her cümle ile ilgili görüşünüzü belirtirken, önce cümleyi dikkatlice okuyunuz sonra, cümlede belirtilen düşüncenin, sizin düşünce ve duygularınıza ne derecede uygun olduğuna karar veriniz.

Aşağıdaki cümleler size;

hiç uygun değilse "Kesinlikle Katılmıyorum"
uygun değilse "Katılmıyorum"
karar veremiyor iseniz..... "Kararsızım"
uygunsa "Katılıyorum"
tamamen uygunsu "Tamamen Katılıyorum"

Cümlelerin karşısındaki yerlere aşağıdaki örneğe uygun olarak çarpı (X) koyarak işaretleyiniz. Bir cümleyi okuduktan sonra aklınıza ilk geleni işaretleyiniz ve **lütfen bütün cümleleri işaretlemeyi unutmayınız.**

Örnek:

Tutum Cümleleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Ailenin parasal harcamaları erkeğin kontrolünde olmalıdır.				X	

Katılımınız için teşekkür ederim.

Tutum ifadeleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Kızlar, ekonomik bağımsızlıklarını kazandıklarında ailelerinden ayrı yaşayabilmelidir.					
2. Erkeğin evde her dediği yapılmalıdır.					
3. Kadının yapacağı meslekler ile erkeğin yapacağı meslekler ayrı olmalıdır.					
4. Evlilikte çocuk sahibi olma kararını eşler birlikte vermelidir.					
5. Bir genç kızın evleneceği kişiyi seçmesinde son sözü baba söylemelidir.					
6. Kadının erkek çocuk doğurması onun değerini artırır.					
7. Kadının doğurganlık özelliği nedeniyle, iş başvurularında erkekler tercih edilmelidir.					
8. Ailede ev işleri, eşler arasında eşit paylaşılmalıdır.					
9. Kadının yaşamıyla ilgili kararları kocası vermelidir.					
10. Kadınlar kocalarıyla anlaşamadıkları konularda tartışmak yerine susmayı tercih etmelidir.					
11. Bir genç kız, evlenene kadar babasının sözünü dinlemelidir.					
12. Ailenin maddi olanaklarından kız ve erkek çocuk eşit yararlanmalıdır.					
13. Çalışma yaşamında kadınlara ve erkeklere eşit ücret ödenmelidir.					
14. Bir erkeğin karısını aldatması normal karşılanmalıdır.					
15. Kadının çocuğu olmuyorsa erkek tekrar evlenmelidir.					
16. Kadının temel görevi anneliktir.					
17. Evin reisi erkektir.					
18. Dul kadın da dul erkek gibi yalnız başına yaşayabilmelidir.					
19. Bir genç kızın, flört etmesine ailesi izin vermelidir.					
20. Ailede kararları eşler birlikte alınmalıdır.					
21. Bir kadın akşamları tek başına sokağa çıkabilmelidir.					
22. Eşler boşandığında mallar eşit paylaşılmalıdır.					
23. Kız bebeğe pembe, erkek bebeğe mavi renkli giysiler giydirilmelidir.					
24. Erkeğin en önemli görevi evini geçindirmektir.					
25. Erkeğin maddi gücü yeterliyse kadın çalışmamalıdır.					
26. Evlilikte, kadın istemediği zaman cinsel ilişkiyi reddetmelidir.					
27. Mesleki gelişme fırsatlarında kadınlara ve erkeklere eşit haklar tanınmalıdır.					
28. Evlilikte erkeğin öğrenim düzeyi kadından yüksek olmalıdır.					
29. Bir kadın cinsel ilişkiyi evlendikten sonra yaşamalıdır.					
30. Ailede erkek çocuğun öğrenim görmesine öncelik tanınmalıdır.					
31. Erkeğin evleneceği kadın bakire olmalıdır.					
32. Alışveriş yapma, fatura ödeme gibi ev dışı işlerle erkek uğraşmalıdır.					
33. Erkekler statüsü yüksek olan mesleklerde çalışmalıdır.					
34. Ailede kazancın nasıl kullanılacağına erkek karar vermelidir.					
35. Bir erkek gerektiğinde karısını dövmelidir.					
36. Evlilikte gebelikten korunmak sadece kadının sorumluluğudur.					
37. Bir kadın hastaneye gittiğinde kadın doktora muayene olmalıdır.					
38. Evlilikte erkeğin yaşı kadından büyük olmalıdır.					

EK 5: Toplumsal Cinsiyet Eğitimi Planı

		Okul	Eğitim Süresi/ Şekli	Eğitim Akışı/ Tekniği	Eğitim İçeriği	
1. Hafta 04.01.2021-07.01.2021	04.01.2021 Pazartesi	Kadriye Kemal Gürel İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ drama 5 dk: dilek/temenni	Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet	
		General Kemal Balıkesir Ortaokulu (Anasınıfı)				
		Sıdıka Sami Kula Anaokulu				
	Sabiha Gökçen Anaokulu	45 dk/ Online	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ soru-cevap 5 dk: dilek/temenni			
	Necatibey Eğitim Fakültesi Anaokulu					
	05.01.2021 Salı	Şehit Mesut Yağan Anaokulu	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ drama 5 dk: dilek/temenni	Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet	
		Süeybe Karakuş Anaokulu				
		Hatice Fahriye Eğinlioğlu İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Online	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ soru-cevap 5 dk: dilek/temenni		
	Burhan Erdayı İlkokulu (Anasınıfı)					
	06.01.2021 Çarşamba	Sıdıka Sami Kula Anaokulu	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ drama 5 dk: dilek/temenni		Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet
		Sabiha Gökçen Anaokulu				
		Necatibey Eğitim Fakültesi Anaokulu				
		Kadriye Kemal Gürel İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Online	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ soru-cevap 5 dk: dilek/temenni		
		General Kemal Balıkesir Ortaokulu (Anasınıfı)				
	07.01.2021 Perşembe	Hatice Fahriye Eğinlioğlu İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ drama 5 dk: dilek/temenni	Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet	
Burhan Erdayı İlkokulu (Anasınıfı)						
Şehit Mesut Yağan Anaokulu		45 dk/ Online	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ soru-cevap 5 dk: dilek/temenni			
Süeybe Karakuş Anaokulu						

		Okul	Eğitim Süresi/ Şekli	Eğitim Akışı/ Tekniği	Eğitim İçeriği
2. Hafta 11.01.2021-14.01.2021	11.01.2021 Pazartesi	Kadriye Kemal Gürel İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ örnek olay 5 dk: dilek/temenni	Toplumsal Cinsiyet Kimliği
		General Kemal Balıkesir Ortaokulu (Anasınıfı)			
		Sıdika Sami Kula Anaokulu	45 dk/ Online	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ anlatım 5 dk: dilek/temenni	
		Sabiha Gökçen Anaokulu			
		Necatibey Eğitim Fakültesi Anaokulu			
	12.01.2021 Salı	Şehit Mesut Yağan Anaokulu	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ örnek olay 5 dk: dilek/temenni	Toplumsal Cinsiyet Kimliği
		Süeybe Karakuş Anaokulu			
		Hatice Fahriye Eğinlioğlu İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Online	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ anlatım 5 dk: dilek/temenni	
		Burhan Erdayı İlkokulu (Anasınıfı)			
	13.01.2021 Çarşamba	Sıdika Sami Kula Anaokulu	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ örnek olay 5 dk: dilek/temenni	Toplumsal Cinsiyet Kimliği
		Sabiha Gökçen Anaokulu			
		Necatibey Eğitim Fakültesi Anaokulu			
		Kadriye Kemal Gürel İlkokulu (Anasınıfı)	45dk/ Online	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ anlatım 5 dk: dilek/temenni	
		General Kemal Balıkesir Ortaokulu (Anasınıfı)			
	14.01.2021 Perşembe	Hatice Fahriye Eğinlioğlu İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ örnek olay 5 dk: dilek/temenni	Toplumsal Cinsiyet Kimliği
		Burhan Erdayı İlkokulu (Anasınıfı)			
Şehit Mesut Yağan Anaokulu		45dk/ Online	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ anlatım 5 dk: dilek/temenni		
Süeybe Karakuş Anaokulu					

		Okul	Eğitim Süresi/ Şekli	Eğitim Akışı/ Tekniği	Eğitim İçeriği
3. Hafta 18.01.2021-21.01.2021	18.01.2021 Pazartesi	Kadriye Kemal Gürel İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ rol oynama 5 dk: dilek/temenni	Toplumsal Cinsiyet Rolü
		General Kemal Balıkesir Ortaokulu (Anasınıfı)			
		Sıdika Sami Kula Anaokulu	45 dk/ Online	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ tartışma 5 dk: dilek/temenni	
		Sabiha Gökçen Anaokulu			
		Necatibey Eğitim Fakültesi Anaokulu			
	19.01.2021 Salı	Şehit Mesut Yağan Anaokulu	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ rol oynama 5 dk: dilek/temenni	Toplumsal Cinsiyet Rolü
		Süeybe Karakuş Anaokulu			
		Hatice Fahriye Eğinlioğlu İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Online	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ tartışma 5 dk: dilek/temenni	
		Burhan Erdayı İlkokulu (Anasınıfı)			
	20.01.2021 Çarşamba	Sıdika Sami Kula Anaokulu	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ rol oynama 5 dk: dilek/temenni	Toplumsal Cinsiyet Rolü
		Sabiha Gökçen Anaokulu			
		Necatibey Eğitim Fakültesi Anaokulu			
		Kadriye Kemal Gürel İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Online	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ tartışma 5 dk: dilek/temenni	
		General Kemal Balıkesir Ortaokulu (Anasınıfı)			
	21.01.2021 Perşembe	Hatice Fahriye Eğinlioğlu İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ rol oynama 5 dk: dilek/temenni	Toplumsal Cinsiyet Rolü
		Burhan Erdayı İlkokulu (Anasınıfı)			
Şehit Mesut Yağan Anaokulu		45 dk/ Online	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ tartışma 5 dk: dilek/temenni		
Süeybe Karakuş Anaokulu					

		Okul	Eğitim Süresi/Şekli	Eğitim Akışı/ Tekniği	Eğitim İçeriği
4. Hafta 25.01.2021-28.01.2021	25.01.2021 Pazartesi	Kadriye Kemal Gürel İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ drama 5 dk: dilek/temenni	Toplumsal Cinsiyet Kalıpyargıları
		General Kemal Balıkesir Ortaokulu (Anasınıfı)			
		Sıdıka Sami Kula Anaokulu	45 dk/ Online	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ örnek olay 5 dk: dilek/temenni	
		Sabiha Gökçen Anaokulu			
		Necatibey Eğitim Fakültesi Anaokulu			
	26.01.2021 Salı	Şehit Mesut Yağan Anaokulu	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ drama 5 dk: dilek/temenni	Toplumsal Cinsiyet Kalıpyargıları
		Süeybe Karakuş Anaokulu			
		Hatice Fahriye Eğinlioğlu İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Online	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ örnek olay 5 dk: dilek/temenni	
		Burhan Erdayı İlkokulu (Anasınıfı)			
	27.01.2021 Çarşamba	Sıdıka Sami Kula Anaokulu	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ drama 5 dk: dilek/temenni	Toplumsal Cinsiyet Kalıpyargıları
		Sabiha Gökçen Anaokulu			
		Necatibey Eğitim Fakültesi Anaokulu			
		Kadriye Kemal Gürel İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Online	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ örnek olay 5 dk: dilek/temenni	
		General Kemal Balıkesir Ortaokulu (Anasınıfı)			
	28.01.2021 Perşembe	Hatice Fahriye Eğinlioğlu İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ drama 5 dk: dilek/temenni	Toplumsal Cinsiyet Kalıpyargıları
		Burhan Erdayı İlkokulu (Anasınıfı)			
Şehit Mesut Yağan Anaokulu		45 dk/ Online	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ örnek olay 5 dk: dilek/temenni		
Süeybe Karakuş Anaokulu					

	Okul	Eğitim Süresi/Şekli	Eğitim Akışı/ Tekniği	Eğitim İçeriği	
5. Hafta 01.02.2021-04.02.2021	01.02.2021 Pazartesi	Kadriye Kemal Gürel İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ konuşma halkası 5 dk: dilek/temenni	Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Çocuk,Oyun ve Oyuncak
		General Kemal Balıkesir Ortaokulu (Anasınıfı)			
		Sıdıka Sami Kula Anaokulu			
		Sabiha Gökçen Anaokulu			
		Necatibey Eğitim Fakültesi Anaokulu			
	02.02.2021 Salı	Şehit Mesut Yağan Anaokulu	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ konuşma halkası 5 dk: dilek/temenni	Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Çocuk,Oyun ve Oyuncak
		Süeybe Karakuş Anaokulu			
		Hatice Fahriye Eğinlioğlu İlkokulu (Anasınıfı)			
		Burhan Erdayı İlkokulu (Anasınıfı)			
	03.02.2021 Çarşamba	Sıdıka Sami Kula Anaokulu	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ konuşma halkası 5 dk: dilek/temenni	Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Çocuk,Oyun ve Oyuncak
		Sabiha Gökçen Anaokulu			
		Necatibey Eğitim Fakültesi Anaokulu			
		Kadriye Kemal Gürel İlkokulu (Anasınıfı)			
	04.02.2021 Perşembe	General Kemal Balıkesir Ortaokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Online	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ soru-cevap 5 dk: dilek/temenni	Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Çocuk,Oyun ve Oyuncak
		Hatice Fahriye Eğinlioğlu İlkokulu (Anasınıfı)			
		Burhan Erdayı İlkokulu (Anasınıfı)			
Şehit Mesut Yağan Anaokulu					
Süeybe Karakuş Anaokulu					

		Okul	Eğitim Süresi/Şekli	Eğitim Akışı/ Tekniği	Eğitim İçeriği
6. Hafta 08.02.2021-11.02.2021	08.02.2021 Pazartesi	Kadriye Kemal Gürel İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ düşün-eşleş-paylaş 5 dk: dilek/temenni	Çocuk, Medya ve Toplumsal Cinsiyet
		General Kemal Balıkesir Ortaokulu (Anasınıfı)			
		Sıdıka Sami Kula Anaokulu	45 dk/ Online	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ tartışma 5 dk: dilek/temenni	
		Sabiha Gökçen Anaokulu			
		Necatibey Eğitim Fakültesi Anaokulu			
	09.02.2021 Salı	Şehit Mesut Yağan Anaokulu	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ düşün-eşleş-paylaş 5 dk: dilek/temenni	Çocuk, Medya ve Toplumsal Cinsiyet
		Süeybe Karakuş Anaokulu			
		Hatice Fahriye Eğinlioğlu İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Online	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ tartışma 5 dk: dilek/temenni	
		Burhan Erdayı İlkokulu (Anasınıfı)			
	10.02.2021 Çarşamba	Sıdıka Sami Kula Anaokulu	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ düşün-eşleş-paylaş 5 dk: dilek/temenni	Çocuk, Medya ve Toplumsal Cinsiyet
		Sabiha Gökçen Anaokulu			
		Necatibey Eğitim Fakültesi Anaokulu			
		Kadriye Kemal Gürel İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Online	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ tartışma 5 dk: dilek/temenni	
		General Kemal Balıkesir Ortaokulu (Anasınıfı)			
	11.02.2021 Perşembe	Hatice Fahriye Eğinlioğlu İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ düşün-eşleş-paylaş 5 dk: dilek/temenni	Çocuk, Medya ve Toplumsal Cinsiyet
		Burhan Erdayı İlkokulu (Anasınıfı)			
Şehit Mesut Yağan Anaokulu		45 dk/ Online	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ tartışma 5 dk: dilek/temenni		
Süeybe Karakuş Anaokulu					

	Okul	Eğitim Süresi/Şekli	Eğitim Akışı/ Tekniği	Eğitim İçeriği	
7. Hafta 15.02.2021-18.02.2021	15.02.2021 Pazartesi	Kadriye Kemal Gürel İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ problem çözme 5 dk: dilek/temenni	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği/ Eşitsizliği
		General Kemal Balıkesir Ortaokulu (Anasınıfı)			
		Sıdıka Sami Kula Anaokulu	45 dk/ Online		
		Sabiha Gökçen Anaokulu			
	Necatibey Eğitim Fakültesi Anaokulu				
	16.02.2021 Salı	Şehit Mesut Yağan Anaokulu	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ problem çözme 5 dk: dilek/temenni	
		Süeybe Karakuş Anaokulu			
		Hatice Fahriye Eğinlioğlu İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Online		
		Burhan Erdayı İlkokulu (Anasınıfı)			
	17.02.2021 Çarşamba	Sıdıka Sami Kula Anaokulu	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ problem çözme 5 dk: dilek/temenni	
		Sabiha Gökçen Anaokulu			
		Necatibey Eğitim Fakültesi Anaokulu			
		Kadriye Kemal Gürel İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Online		
		General Kemal Balıkesir Ortaokulu (Anasınıfı)			
	18.02.2021 Perşembe	Hatice Fahriye Eğinlioğlu İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ problem çözme 5 dk: dilek/temenni	
		Burhan Erdayı İlkokulu (Anasınıfı)			
Şehit Mesut Yağan Anaokulu		45 dk/ Online			
Süeybe Karakuş Anaokulu					

		Okul	Eğitim Süresi/Şekli	Eğitim Akışı/ Tekniği	Eğitim İçeriği
8. Hafta 22.02.2021-25.02.2021	22.02.2021 Pazartesi	Kadriye Kemal Gürel İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ kartopu 5 dk: dilek/temenni	Doğru Bilinen Yanlışlar
		General Kemal Balıkesir Ortaokulu (Anasınıfı)			
		Sıdıka Sami Kula Anaokulu	45 dk/ Online	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ örnek olay 5 dk: dilek/temenni	
		Sabiha Gökçen Anaokulu			
		Necatibey Eğitim Fakültesi Anaokulu			
	23.02.2021 Salı	Şehit Mesut Yağın Anaokulu	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ kartopu 5 dk: dilek/temenni	Doğru Bilinen Yanlışlar
		Süeybe Karakuş Anaokulu			
		Hatice Fahriye Eğinlioğlu İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Online	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ örnek olay 5 dk: dilek/temenni	
		Burhan Erdayı İlkokulu (Anasınıfı)			
	24.02.2021 Çarşamba	Sıdıka Sami Kula Anaokulu	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ kartopu 5 dk: dilek/temenni	Doğru Bilinen Yanlışlar
		Sabiha Gökçen Anaokulu			
		Necatibey Eğitim Fakültesi Anaokulu			
		Kadriye Kemal Gürel İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Online	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ örnek olay 5 dk: dilek/temenni	
		General Kemal Balıkesir Ortaokulu (Anasınıfı)			
	25.02.2021 Perşembe	Hatice Fahriye Eğinlioğlu İlkokulu (Anasınıfı)	45 dk/ Yüz Yüze	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ kartopu 5 dk: dilek/temenni	Doğru Bilinen Yanlışlar
		Burhan Erdayı İlkokulu (Anasınıfı)			
Şehit Mesut Yağın Anaokulu		45 dk/ Online	10 dk: sohbet 30 dk: teorik bilgi/ örnek olay 5 dk: dilek/temenni		
Süeybe Karakuş Anaokulu					

